YENİ MÜFREDATA UYGUN

10. SINIF

TARİH

ETKİNLİKLİ

SORU BANKASI

ÜMİT KURT

- GÜNLÜK YAŞAMLA **KÖPRÜ KURMA**
- HÜCRELENDİRİLMİŞ **KAVRAMA TESTLERİ**
- NOKTA ATIŞI BİLGİLERLE **ÖN HAZIRLIK**
- **BAĞLAM TEMELLİ** ÇIKARIM TESTLERİ
- AKTİF ÖĞRENME **ETKİNLİKLERİ**
- **YAZILI SINAV** SENARYOLARI

TARİH ÖĞRETMENİM'DEN

4K MOBİL DETAYLI VİDEO ÇÖZÜMLÜ

4K YAYINLARI

ÖN SÖZ

Sevgili Öğrenciler,

Üniversite hedefinize ulaşmak için sürdürdüğünüz lise hayatınızda, eğitimin bütün aşamalarında siz değerli öğrencilerimize rehber olmayı ilke edinen 4K ekibi olarak "Etkinlikli Soru Bankamız" ile yanınızda olmayı kendimize borç bildik.

"Etkinlikli Soru Bankamız", Talim ve Terbiye Kurulunun yeni müfredatı ve Millî Eğitim Bakanlığının kazanımları dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Bu soru bankası, derse olan ilginizi ve tam anlamıyla yoğunlaşmanızı sağlayarak sizleri öğrenmeye hazır hâle getirecektir.

Dersleri daha zevkli hâle getirmeyi amaçlayan "Etkinlikli Soru Bankamız"da;

- Sade bir dille işlenen 10. sınıf tarih dersi ünitelerinin özet konu anlatımları
- Eğlenceli ve öğretici 10. sınıf ünite etkinlikleri,
- Yeni nesil sorularla harmanlanmış çoktan seçmeli testler,
- Ünite denemeleri,
- Bağlam temelli testler,
- Yazılı sınavlarda size yol gösterecek yazılı senaryoları bulunmaktadır.

Akıllı tahtalara uygun olarak hazırlanan "Etkinlikli Soru Bankamız", siz değerli öğrencilerimizin etkin öğrenmesine büyük katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bizler **4K Yayınları** olarak sizlerden aldığımız enerji ile geleceğinizi aydınlatacağınız bu yolculukta size yardımcı olmayı kendimize söz verdik.

Bu çalışmada emeği geçen Yayın Yönetmenimiz **İpek Büşra KOCA**'ya, Süreç Yönetmenlerimiz **Büşra KURT'a ve Selin DOĞAN'a**, dizgi ekibimizden **Ayşenur ÖZTÜRK ve Sümeyra Hanne KÖDÖR**'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hedefinize ulaşmanız dileğiyle...

Ümit KURT
Tarih Öğretmeni

İÇİNDEKİLER

01 TÜRKİSTAN'DAN TÜRKİYE'YE (1040-1299)

- **Üniteye Giriş - Türkistan'dan Türkiye'ye** 07
- Etkinlik 12
- Türkistan'dan Türkiye'ye Askerî Gelişmeler 17
- Etkinlik 27
- Türkistan'dan Türkiye'ye Türklerde Devlet ve Ordu Teşkilatları 35
- Etkinlik 41
- 1040-1299 Yılları Arasında Türklerde Sosyoekonomik Hayat ve Şehirleşme 47
- Etkinlik 49
- Türk-İslam Medeniyetinde Bilim, Kültür, Eğitim ve Sanat 53
- Bağlam Temelli Test 55
- Yazılıya Hazırlık 61

02 BEYLİKTEN DEVLETE OSMANLI (1299-1453)

- **Üniteye Giriş - Beylikten Devlete Osmanlı** 69
- Etkinlik 75
- Beylikten Devlete Siyasi ve Askerî Gelişmeler 82
- Etkinlik 90
- Osmanlı Devleti'nde Ordu, Hukuk ve Toprak Sistemi 101
- Etkinlik 111
- Osmanlı Devleti'nin İskân ve İstimalet Politikası 117
- Etkinlik 119
- Osmanlı Devleti'nin İlim ve İrfan Geleneği 123
- Bağlam Temelli Test 125
- Yazılıya Hazırlık 131

03 CİHAN DEVLETİ OSMANLI (1453-1683)

- **Üniteye Giriş - Cihan Devleti Osmanlı** 141
- Etkinlik 146
- Osmanlı Devleti'nin Cihan Devleti Hâline Gelmesi 153
- Ön Hazırlık 165
- Etkinlik 167
- Osmanlı Devleti'nin Yönetim ve Ordu Yapısında Meydana Gelen Değişim 169
- Ön Hazırlık 177
- Etkinlik 179
- Avrupalıların Sömürgeci Politikaları 181
- Ön Hazırlık 189
- Etkinlik 191
- Osmanlı Devleti'nde İsyanlar 193
- Ön Hazırlık 199
- Etkinlik 201
- Osmanlılarda Bilim, Kültür, Eğitim ve Sanat 205
- Bağlam Temelli Test 213
- Yazılıya Hazırlık 219

Ünite Konu Başlıkları

- Türkistan'dan Türkiye'ye Askerî Gelişmeler
- Türklerde Sosyoekonomik Hayat ve Yerleşme
- Türkistan'dan Türkiye'ye Türklerde Devlet ve Ordu Teşkilatları
- Türk-İslam Medeniyetinde Bilim, Kültür, Eğitim ve Sanat

Bu ünitede neler öğreneceğiz?

- Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte 1040-1299 yılları arasında meydana gelen önemli askerî mücadelelerin Türk tarihinin seyrine etkilerini
- İslamiyet'in kabulüyle Türklerde devlet ve ordu teşkilatında meydana gelen değişim ve sürekliliği
- 1040-1299 yılları arasında Türklerin sosyoekonomik faaliyetleri ile yerleşme ve şehirleşme anlayışları arasındaki ilişkiyi
- 1040-1299 yılları arasında Türk-İslam medeniyetinin bilim, kültür, eğitim ve sanat alanlarında meydana gelen gelişmelerin Anadolu'nun Türkleşme ve İslamlaşma sürecine etkisini

Kısa Bilgiler

A. TÜRKİSTAN'DAN TÜRKİYE'YE ASKERÎ GELİŞMELER

1. Anadolu'ya Yönelik İlk Türk Akınları

İskitler	Yağma ve ganimet elde etme amaçlı.
Avrupa Hunları	
Avarlar	
Selçuklular	Yerleşme amaçlı.

2. Anadolu İçin Kullanılan Kavramlar

Diyar-ı Rum: Roma ve Doğu Roma dönemi Anadolu için kullanılmıştır.
Selâçıka-yı Rum: Türkiye Seçuklu için kullanılmıştır.
Turkhia, Turquia: II. Haçlı Saldırılarından sonra Anadolu için kullanılmıştır.

3. 1040-1299 Yılları Arasında Meydana Gelen Önemli Askerî Gelişmeler

1040: Dandanakan Savaşı
1048: Pasinler Savaşı
1071: Malazgirt Savaşı
1096: Haçlı Saldırılarının başlaması
1176: Miryokefalon Savaşı
1187: Hıttin Muharebesi ve Kudüs'ün Yeniden Fethi
1243: Kösedağ Savaşı

4. Dandanakan Savaşı - 1040

- **Dandanakan Savaşı**'nı Tuğrul Bey kazanmıştır.
- **Gazneli Devleti,** bu savaştan sonra zayıflama sürecine girmiştir.
- Tuğrul Bey, Sultan Mesut'un sarayında tahta oturarak **"sultan"** ilan edilmiştir.
- **Selçuklu Devleti** resmen kurulmuştur.
- Selçukluların yeni başkenti Nişabur'dan **Rey**'e taşınmıştır.

5. Pasinler Savaşı - 1048

- **Pasinler Savaşı**, Doğu Roma ve Büyük Selçuklu orduları arasında yapılan ilk önemli mücadeledir.
- Savaşı Selçuklular kazanmıştır.
- Savaş sonunda Gürcü Kralı Liparit esir alınmıştır.
- Bu mağlubiyetle gücü kırılan Doğu Roma, Malazgirt Savaşı'na kadar Büyük Selçukluların karşısına çıkamamıştır.

6. Malazgirt Savaşı - 1071

- Savaşı Selçuklular kazanmıştır.
- Anadolu'nun kapıları Türklere açılmıştır.
- Haçlı Saldırılarının başlamasına yol açmıştır.
- İlk defa bir Doğu Roma İmparatoru, bir Türk hükümdarına esir düşmüştür.
- Abbasi halifesi, Sultan Alp Arslan'a **"İslam Ülkelerinin Sultanı"** ünvanını vermiştir.
- I. Türk beylikleri kurulmaya başlamıştır.

I. BEYLİKLERİN ÖZELLİKLERİ

- Anadolu'da Türk ve İslam kültürünü yaydılar.
- Yaptıkları eserlerle Türk kültürünü geliştirdiler.
- Doğu Roma, Gürcü, Ermeni ve Haçlılara karşı mücadele ettiler.

B. MALAZGİRT ZAFERİ'NDEN SONRA ANADOLU'DA KURULAN I. DÖNEM TÜRK BEYLİKLERİ

1. Saltuklular (1072 - 1202)

- **Ebul Kasım Saltuk** – Erzurum
- Anadolu'da kurulan **ilk Türk beyliği**dir.
- Haçlı ve Gürcülerle savaştılar.
- Kale Cami, **Mama Hatun Türbesi**, Tepsi Minare, Üç Kümbetler, Erzurum Ulu Camii önemli eserleridir.

2. Mengücekliler (1080 - 1228)

- **Mengücek Gazi** – Erzurum, Kemah, Divriği.
- **Anadolu'daki ilk külliye olan Divriği Ulu Cami** önemli eserleridir.

3. Danişmendliler (1102 - 1231)

- **Danişmend Gazi** – Sivas, Tokat, Kayseri.
- Anadolu'daki en güçlü Türk beyliğidir.
- Haçlılarla mücadele ettiler.
- Anadolu'daki ilk Türk medresesi olan **Yağıbasan Medresesi** bu dönemde inşa edilmiştir.

4. Artuklular (1102 - 1231)

- **Artuk Bey** – Diyarbakır, Mardin.
- **Hasankeyf, Mardin ve Harput** kolu olarak üçe ayrıldılar.
- **El Cezeri** (sibernetik biliminin kurucusu) Artuklular Dönemi'nde yaşadı.
- Diyarbakır Ulu Cami, Mardin Ulu Cami, Harput Ulu Cami, **Malabadi Köprüsü**, Artuklu Sarayı ve Mardin Zinciriye Medresesi önemli eserleridir.

5. Çaka Beyliği (1081 - 1093)

- **Çaka Bey** – İzmir
- Çaka Bey **ilk Türk denizcisidir.**
- Çaka Beyliği'nin kurulduğu 1081 yılı **"Türk Deniz Kuvvetlerinin Kuruluş Yılı"** olarak kabul edilmektedir.

C. HAÇLI SALDIRILARI 1096 - 1270

1. HAÇLI SALDIRILARI

Tanım: 1096 - 1270 yılları arasında İslam ülkeleri üzerine Avrupalı Hristiyan ülkelerin düzenlediği askerî seferlere verilen isim.

Seferleri Tetikleyen Gelişme:
- 1071 Malazgirt Savaşı

Türkler Karşısında Papa'dan Yardım İsteyen Doğu Roma İmparatoru:
- Aleksi Komnen

Nerede Planlandı:
- Clermont (Kılermon) Konsülü

Öncülük Eden Papa:
- Papa II. Urbanus (Urban)

Katılan Ülkeler:
- Avrupalı Hristiyan devletler

2. HAÇLI SALDIRILARI'NIN NEDENLERİ

- Türklere karşı Doğu Roma'nın Avrupa ve Papa'dan yardım istemesi – **(Siyasi)**
- Krallar, senyörler, şövalyeler ve Papa'nın gücünü artırma isteği – **(Siyasi)**
- Avrupalı soyluların yeni topraklar elde etmek istemesi – **(Siyasi)**
- Avrupalıların Müslümanların elindeki ticaret yollarını ele geçirme isteği – **(Ekonomik)**
- Avrupalıların Doğu'nun zenginliklerine sahip olmak istemesi – **(Ekonomik)**
- Kudüs'ün Müslümanlardan geri alma isteği – **(Dinî)**
- Kluni Tarikatı'nın çalışmaları – **(Dinî)**
- İslamiyet'in yayılmasını engellemek – **(Dinî)**

3. I. HAÇLI SALDIRISI

- Haçlılar karşısında Türkiye Selçuklu Devleti'nin başkenti **İznik**'ten Konya'ya taşındı.
- Sultan I. Kılıç Arslan, Haçlılarla yaptığı 1097 **Dorileon (Dorilyon) Savaşı**'nı kaybetti.
- Urfa, Antakya ve Kudüs ve Trablus Haçlıların eline geçti ve Haçlılar buralarda kontluklar kurdu.

4. II. HAÇLI SALDIRISI

- 1144'te Musul Atabeyi **İmadeddin Zengi**'nin Urfa Kontluğu'na son vermesi üzerine düzenlenmiştir.
- Türkiye Selçuklu **Sultanı I. Mesut** Haçlıları mağlup etmiştir.
- Bu seferden sonra Avrupalılar Anadolu için **"Türkiye"** demeye başlamıştır.

5. HITTİN SAVAŞI – 1187

- Eyyubi Devleti Sultanı **Selahattin Eyyubi** tarafından Kudüs'te Hristiyan Latin Krallığı'na son verilmiş ve **Kudüs** ele geçirilmiştir.

BİLGİ DENİZİ

Mekke ve Medine'ye önem veren Selahaddin Eyyubi, **"Hadimü'l-Haremeyn"** ünvanını kullanan ilk hükümdar olmuştur. Mehmet Akif Ersoy onu; **"Şarkın en sevgili sultanı"**, Fransız tarihçisi Champdor (Şondöğ); **"İslam'ın en saf kahramanı"** olarak nitelemiştir.

6. III. HAÇLI SALDIRISI

- Selahattin Eyyubi'nin, 1187 yılında Kudüs'ü Hıttın Savaşı'nda ele geçirmesi üzerine düzenlenmiştir.
- Alman Fransız ve İngiliz kralları bu sefere katılmıştır.
- Alman Kralı Friedrich Barbarossa Silifke Çayı'nı geçerken boğulmuştur.
- Selahattin Eyyubi, Kudüs önüne gelen Haçlıları yenerek Kudüs'ü korumuştur.

7. IV. HAÇLI SALDIRISI

- 1204'te İstanbul düştü ve Haçlılar, İstanbul'da büyük bir katliam yaparak şehri yağmaladılar.
- İstanbul'da **Latin İmparatorluğu** kuruldu.
- İstanbul'dan kaçan Doğu Romalıların bir kısmı, Trabzon ve İznik'te Doğu Roma'nın uzantısı iki devlet kurdular.
- IV. Haçlı Saldırısı, **asıl amacından uzaklaşarak** Doğur Roma'ya büyük bir darbe vurdu.

8. HAÇLI SALDIRILARININ SONUÇLARI

- Din adamlarına olan güven azalmıştır.
- Derebeylik (feodalite) rejimi zayıflamıştır.
- Kral ve imparatorların gücü artmıştır.
- Akdeniz limanları önem kazanmıştır.
- **Kâğıt, pusula, matbaa** ve **barut** gibi teknik buluşlar Doğu'dan Batı'ya taşınmıştır.

BİLGİ DENİZİ

Haçlı Saldırılarına **Memlûklular** son vermiştir. **Doğu Roma, Zengiler, Türkiye Selçuklu, Büyük Selçuklu, Anadolu beylikleri, Eyyubiler, Fatımiler, Memlûklar** Haçlı Saldırılarından etkilenmişlerdir.

Ç. KÖSEDAĞ SAVAŞI (1243)

Taraflar	Türkiye Selçuklu	İlhanlılar
Komutanlar	II. Gıyaseddin Keyhüsrev	Baycu Noyan

- Babaîler İsyanı sonunda merkezî otoritase zayıflayan Türkiye Selçuklu Devleti **II. Gıyaseddin Keyhüsrev** Dönemi'nde Baycu Noyan komutasındaki İlhanlı ordusu ile **Kösedağ Savaşı**'nı yapmış ve yenilmiştir.
- Bu savaş Türkiye Selçuklu Devleti'nin İlhanlı hâkimiyetine girmesine ve **Anadolu Türk siyasi birliğinin bozulmasına** (II. Beylikler) yol açmıştır.

Etkinlik-3

Aşağıdaki haritada Anadolu'da ilk Türk beylik ve devletlerinin kurulduğu bölgeler rakamlarla gösterilmiştir. Haritayı inceleyerek bu beylik ve devletlerin adlarını tabloya yazınız.

Numara	Beylik/Devlet Adı	Numara	Beylik/Devlet Adı
1.		5.	
2.		6.	
3.		7.	
4.		8.	

Etkinlik-4

Aşağıda verilen açıklamaların ilişkili olduğu olay ve isimleri altlarındaki boşluklara yazınız.

Anadolu tarihinde Türk-İslam devletlerinin sahneye çıkmasını sağlayan gelişme.

Kudüs, Antakya, Urfa gibi Hristiyanlar için kutsal yerlerin Müslümanlardan geri alınmak istenmesi nedeniyle Avrupalıların İslam dünyasına karşı düzenlediği olay.

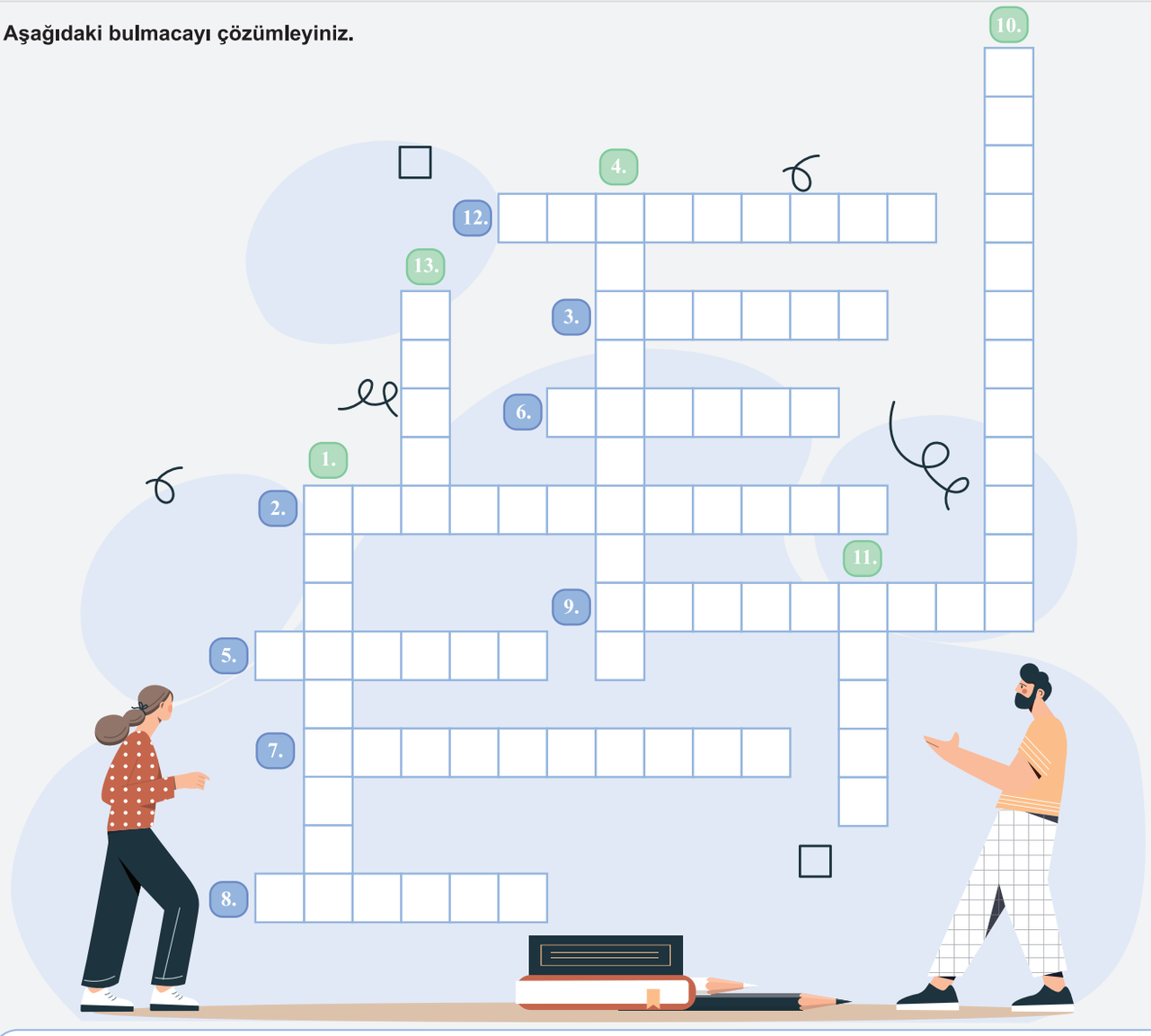
1187 yılında Hıttin Savaşı ile Kudüs'ü Haçlılardan geri alan Müslüman lider.

II. Gıyâseddin Keyhüsrev Dönemi'nde Anadolu'nun doğusunda başlayıp Türkiye Selçuklu Devleti'ni zor duruma düşüren isyan.

Ani Kalesi'ni fetheden Büyük Selçuklu sultanı.

Etkinlik-5

Aşağıdaki bulmacayı çözümleyiniz.

Yukarıdan Aşağıya

1. 1071 yılında Anadolu'nun kapılarını Selçuklu Türklerine açan gelişme.
4. Moğollar ve Türkiye Selçuklu Devleti arasında tampon devlet özelliğine sahip Harzemşahların zayıflamasına neden olan gelişme.
10. 1230 Yassıçemen Savaşı sonrasında yıkılış sürecine giren Türk-İslam devleti.
11. Türkiye Selçuklu Devleti'nin ilk başkenti.
13. Anadolu'ya yağma ve ganimet amaçlı akın yapan bir Türk topluluğu.

Sağdan Sola

2. "Yurt Tutan Savaşı" olarak bilinen savaş.
3. Hükümdar anlamında kullanılan bir ünvan.
5. Büyük Selçuklu Devleti ile Karahitaylar arasında yapılan savaş.
6. Kudüs'ün Hristiyanlardan 1187 yılında geri alındığı savaş.
7. Afganistan'da Alp Tigin tarafından kurulan Türk-İslam devleti.
8. Selçuklularda meliklerin eğitmenine verilen isim.
9. Selahattin Eyyubi tarafından kurulan Türk-İslam devleti.
12. Roma ve Doğu Roma dönemlerinde "Anadolu" için kullanılmış deyim.

1. I. Nesa

II. Serahs

III. Dandanakan

Yukarıda verilen savaşlardan hangileri Büyük Selçuklular ile Gazneliler arasında meydana gelmiştir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

2. Selçuklular Malazgirt Zaferi'nden sonra başta Abbasi halifesi olmak üzere diğer İslam ülkelerine fetihnameler göndermiş ve bunun üzerine Abbasi halifesi, Sultan Alp Arslan'a hediyeler göndermiş ve ona "İslam Ülkelerinin Sultanı" unvanını vermiştir.

Bu gelişmenin Selçuklulara;

I. cihat savaşlarında Müslümanların desteğini sağlama,

II. İslam dünyasının dini liderliğini üstlenme,

III. Anadolu'da Türk nüfuzunu güçlendirme

durumlarından hangilerini kazandırdığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

3. **Aşağıdaki savaşlardan hangisi bir Türk-İslam devletinin yıkılış sürecine girmesine neden olurken başka bir Türk-İslam devletinin de kuruluşuna resmiyet kazandırmıştır?**

A) Pasinler B) Miryokefalon C) Aynicâlut

D) Dandanakan E) Malazgirt

4. **Aşağıdakilerden hangisi Türk-İslam devletlerine merkezlik <u>yapmamıştır</u>?**

A) Kahire B) İsfahan C) Balasagun

D) Gazne E) Ötüken

5. Kardelen Öğretmen Büyük Selçuklu Devleti'ni konu edindiği dersinde şu bilgileri vermiştir;

- Selçuklu ülkesinin sınırları batıda ve doğuda genişlemiştir.
- Bu dönemde Türk komutanları İzmit'e kadar Anadolu'nun büyük bölümünü fethetmiştir.
- 38 yaşında vefat ettikten sonra dört oğlu arasında taht kavgası çıkmıştır.

Buna göre Kardelen Öğretmen aşağıdaki Büyük Selçuklu hükümdarlarından hangisinin dönemine ait bilgi vermiştir?

A) Alp Arslan B) Tuğrul Bey

C) Melikşah D) Sencer

E) Selçuk Bey

6. **Aşağıdaki gelişmelerden hangisinin Türk-İslam devletlerinin İslam dünyasındaki saygınlıklarını artırdığı <u>savunulamaz</u>?**

A) Tuğrul Bey'in Bağdat'ta Şii Büveyoğulları ile mücadele etmesi

B) Sultan Alp Arslan'ın Ani Kalesi'ni fethetmesi

C) Memlûkların Aynicâlut Savaşı'nda İlhanlıları yenmesi

D) Gazneliler ve Selçuklular arasında Dandanakan Savaşı'nın yapılması

E) Abbasilerin Samarra şehrine Türkleri yerleştirmesi

1.E 2.C 3.D 4.E 5.C 6.D 7.C 8.A 9.B 10.C 11.B 12.A 13.A

7. Aşağıdakilerden hangisi, Türklerin İslam dünyasına olan katkılarından biri <u>değildir</u>?

A) İslam halifelerinin Haçlı ve Bâtınilere karşı korunması

B) Büyük Selçuklular Dönemi'nde İslamiyet'in Anadolu'da yayılması

C) Veraset sisteminin etkin bir şekilde uygulanması

D) İslam sanat ve mimarisinin geliştirilmesi

E) Gaznelilerin Hindistan'da İslamiyet'i yayması

8. Aşağıdakilerden hangisi Karahanlılar ve Büyük Selçuklular arasındaki ortak özellikler arasında <u>gösterilemez</u>?

A) İkili yönetim anlayışını uygulamaları

B) İslamiyet'in Türkler arasında yayılmasını sağlamaları

C) Yaşadıkları dönemin Türk kültürünü yansıtan eserler vermeleri

D) Ülkenin hanedan üyelerinin ortak malı anlayışını uygulamaları

E) Türk-İslam mimarisi ile ilgili eserler inşa etmeleri

9. Büyük Selçuklu Devleti'yle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Dandanakan Savaşı sonrasında devlet resmen kurulmuştur.

B) Balkanlarda Türk ve İslam kültürünün yayılmasını sağlamışlardır.

C) Tuğrul Bey Dönemi'nde Anadolu'ya keşif amaçlı seferler yapmışladır.

D) Melikşah Dönemi'nden sonra hanedan üyeleri arasında taht kavgaları başlamıştır.

E) İslam dünyasında meydana gelen karışıklar karşısında Abbasi halifesine yardım etmişlerdir.

10. "Hindistan'da Türk-İslam Etkileri" **konulu bir seminer düzenlemek isteyen bir araştırmacı aşağıdaki Türk-İslam devletlerinden hangileri ile ilgili bilgi vermesi beklenebilir?**

A) Büyük Selçuklular – Karahanlılar

B) Harzemşahlar – Memlûklular

C) Gazneliler – Babürler

D) Büyük Selçuklular – Tolunoğulları

E) Harzemşahlar – Gazneliler

11. Selçukluların XI. yüzyıldan itibaren Anadolu'ya doğru yönelmesinde;

I. konargöçer Türkmen gruplarına yurt bulunmak istenmesi,

II. cihat ve gaza düşüncesi,

III. Hristiyanlar arasındaki mezhep birliğinin sağlanmak istenmesi

durumlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

12. Türkiye tarihindeki bazı önemli savaşlar aşağıda verilmiştir.

I. Kösedağ Savaşı

II. Yassıçemen Savaşı

III. Miryokefalon Savaşı

IV. Malazgirt Savaşı

V. Pasinler Savaşı

Bu savaşlardan hangileri Anadolu'nun Türkleşmesi sürecinde Türk devletleri arasında yaşanmıştır?

A) Yalnız II B) Yalnız IV C) I, II ve III

D) II, III ve V E) I, II, III, IV ve V

13. Büyük Selçuklu Devleti'nin yıkılmasında etkili olan ve Karahitay kuvvetleri ile 1141 yılında yapılan savaş aşağıdakilerden hangisidir?

A) Katvan B) Malazgirt C) Kösedağ

D) Talas E) Dandanakan

1. **Aşağıdakilerden hangisi Büyük Selçuklu Devleti'nin ordusunda bulunmadığı hâlde Türkiye Selçuklu Devleti'nin ordusunda bulunmaktaydı?**

A) Hassa askerleri

B) Türkmen kuvvetleri

C) Sipahiler

D) Emir'ül Sevahil

E) Gulamlar

2. **Türkiye Selçuklu Devleti'nde ikta sisteminin yaygınlaştırılması;**

I. tarımsal üretimde devlet denetimini sağlama,

II. ordunun sipahi ihtiyacını karşılama,

III. maaşların merkez hazinesinden ödenmesini sağlama

hedeflerinden hangilerine yöneliktir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II

D) II ve III E) I, II ve III

3. Türkler Orta Asya'daki ilk dönemlerinden itibaren boylar birliği şeklinde yaşamışlardır. Toplumun en küçük yapısını oguş (aile), oguşların birleşmesiyle urug (sülale), urugların birleşmesiyle boylar, boyların bir araya gelmesiyle bodun (millet), bodunlarda ili (devlet) oluştururdu.

Bu bilgiye dayanarak Türklerle ilgili;

I. İlk dönemlerden itibaren düzenli bir toplum yapısına sahiptirler.

II. Konargöçer yaşadıkları için devlet kurmakta zorlanmışlardır.

III. Teşkilatçı bir yapıya sahiptirler.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

4. Türkiye Selçuklu sultanları başkent Konya'nın yanı sıra yönettikleri başka şehirlerde imar faaliyetlerinin yanında sosyal, kültürel ve ekonomik faaliyetlerde de bulunmuşlardır.

Aşağıdakilerden hangisi bu şehirler arasında <u>bulunmaz</u>?

A) Edirne B) Aksaray C) Samsun

D) Eskişehir E) Kırşehir

5. **Sultan Alp Arslan'ın Malazgirt Zaferi sonrası hanedan üyeleri ve komutanlara verdiği** "Toprak fethedenin malıdır." **emrinin aşağıdakilerden hangisine yönelik olduğu söylenebilir?**

A) Devlet otoritesini güçlendirmeye

B) Anadolu'nun fethini hızlandırmaya

C) Veraset sistemini değiştirmeye

D) Doğu Roma ile diplomatik ilişkileri geliştirmeye

E) Uluslararası ticareti geliştirmeye

6. **Türkiye Selçuklu Devleti'nin ticareti geliştirmek amacıyla yaptığı çalışmalar arasında aşağıdakilerden hangisi <u>gösterilemez</u>?**

A) Yollar üzerinde kervansarayların inşa edilmesi

B) Venedikler ile antlaşma yapılması

C) Meliklerin yetkilerinin sınırlandırılması

D) Liman şehirlerinin fethedilmesi

E) Yabancı tüccarlara düşük gümrük vergisi uygulanması

1.D 2.C 3.C 4.A 5.B 6.C 7.B 8.D 9.C 10.E 11.A 12.E

7. **Türkiye Selçuklularında arazi işlerinden sorumlu olan, bunlarla ilgili işleri düzenleyip menşur ve beratları hazırlayan görevli aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Atabey
B) Pervaneci
C) Emîr-i Sevâhil
D) Emir'ül Ümera
E) Hâcibü'l-hüccab

8. **Türkiye Selçuklu Devleti'ndeki görevliler ve görev alanıyla ilgili aşağıdaki eşleştirmelerden hangileri yanlış verilmiştir?**

	Görevli	Alan
A)	Pervaneci	İdari
B)	Emirü'l Sevâhil	Askerî
C)	Emir-i dad	Hukuk
D)	Melik	Din
E)	Muhtesip	İdari

9. Türkiye Selçukluları Dönemi'nde kervansaraylarda Müslüman ve gayrimüslim tüm yolcular konuk sayılır, masrafları belli bir süre devlet tarafından karşılanır, kaybolan mallarının bedeli devletçe ödenirdi.

Selçukluların bu uygulamasıyla;

I. devlet gelirlerinin artırılması,
II. konargöçerlerin yerleşik hayata geçirilmesi,
III. ticaretin geliştirilmesi

durumlarından hangilerini amaçlandığı savunulabilir?

A) Yalnız I
B) I ve II
C) I ve III
D) II ve III
E) I, II ve III

10. **Türkiye Selçuklu Devleti'nin;**

I. Meliküs sevahil makamının oluşturulması,
II. Kırım ve Suğdak seferlerinin düzenlemesi,
III. Alanya ve Sinop gibi şehirlere, tersanelerin inşa edilmesi

faaliyetlerinden hangileri denizcilik alanında ilerlediklerine kanıt olarak gösterilebilir?

A) Yalnız I
B) Yalnız III
C) I ve II
D) I ve III
E) I, II ve III

11. **Türkiye Selçuklu Devleti'nde üst düzey bir memuriyet olan pervanenin görevleri arasında aşağıdakilerden hangisi <u>bulunmaz</u>?**

A) Ordunun sefer hazırlığını yapmak
B) Has ve dirliklerle ilgili kararları düzenlemek
C) Divân-ı Alâ üyeliği yapmak
D) Arazi defterlerini tutmak
E) Menşur ve beratları hazırlamak

12. I. Donanma teşkilatının kurulması,
II. Moğollarla mücadele edilmesi,
III. ikta sisteminin uygulanması

Yukarıdakilerden hangileri Büyük Selçuklularla Türkiye Selçuklularının ortak özelliği olarak gösterilebilir?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) I ve III
E) II ve III

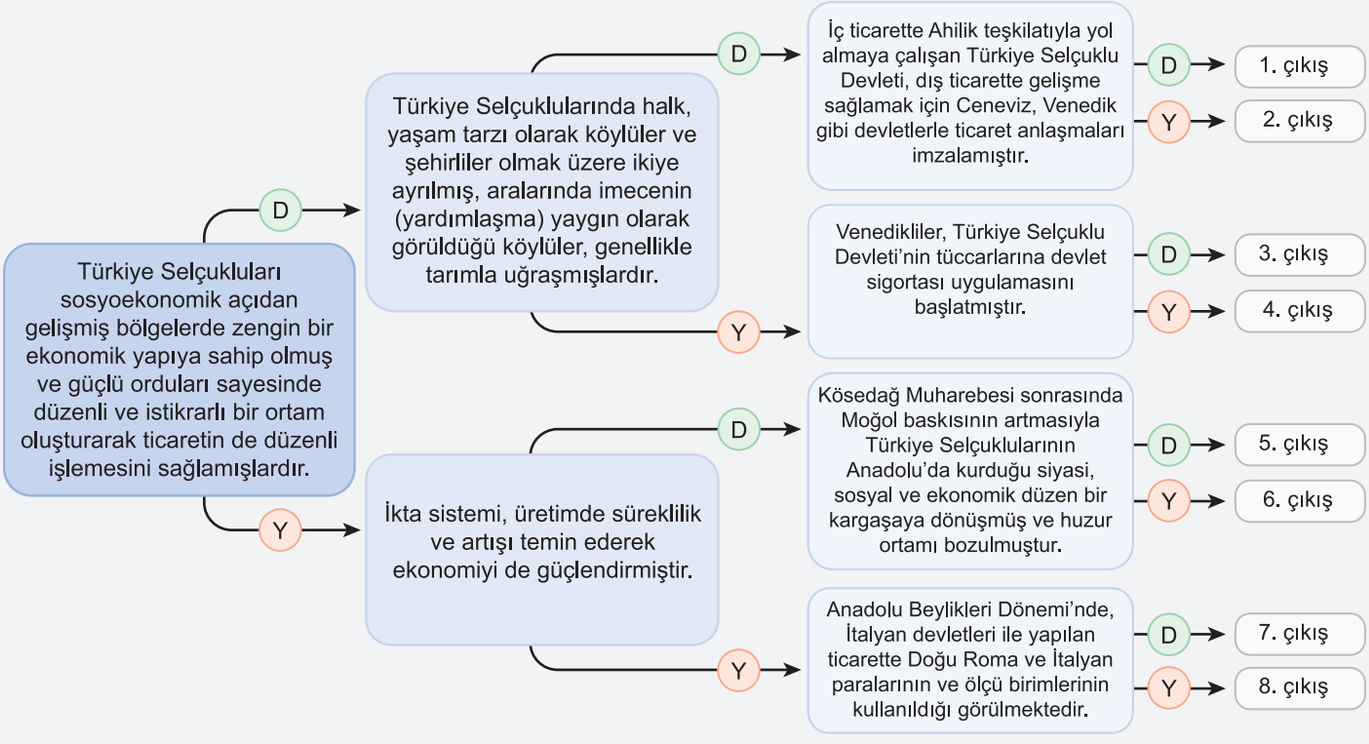
Etkinlik-5

Türkiye Selçuklu Devleti'nin Anadolu'da ekonomik faaliyetleriyle ilgili verilen aşağıdaki yargılardan doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız.

1	( )	Ticareti geliştirmek amacıyla Türkiye Selçuklu sultanları İlhanlılarla ittifak antlaşması imzalamıştır.
2	( )	Türkiye Selçukluları ticarette para olarak diğer Müslüman devletler gibi dinar (altın) ve dirhemi (gümüş) kullanmışlardır.
3	( )	Kıbrıs'taki Venediklilerle ticaret anlaşmaları yapılmıştır.
4	( )	İkta sistemi sadece Türkiye Selçukluları tarafından uygulanmıştır.
5	( )	Kervan yollarının Anadolu'dan geçmesi, Türkiye Selçukluları'nın ticaret ve sanayide büyük gelişmeler göstermesini sağlamıştır.
6	( )	Türkiye Selçukluları ticaret kervanlarının dinlenmesi ve kervanların güvenliklerinin sağlanması için 30-40 km ara ile kervansaraylar yaptırmıştır.
7	( )	Türkiye Selçukluları Anadolu'da yabancı tüccarların her türlü zararlarının karşılanması amacıyla bir tür devlet sigortası uygulaması başlatmıştır.
8	( )	Türkiye Selçuklu Devleti'nde ticaret yolları üzerinde genellikle sultan, vezir ve zengin kimseler tarafından yaptırılan kervansaraylar; Müslüman, Hristiyan, zengin, fakir, hür ya da köle ayrımı yapılmasızın herkese açıktı.
9	( )	Türkiye Selçuklularında tarım faaliyetleri genellikle şehir hayatının kenar bölgelerinde meyvecilik ve bağcılık olarak gelişmiştir.
10	( )	Türkiye Selçukluları zamanında Anadolu'da yeni şehirler ve köyler kurulmuş, bu şehir ve köylere eski boy isimleri verilmiştir.

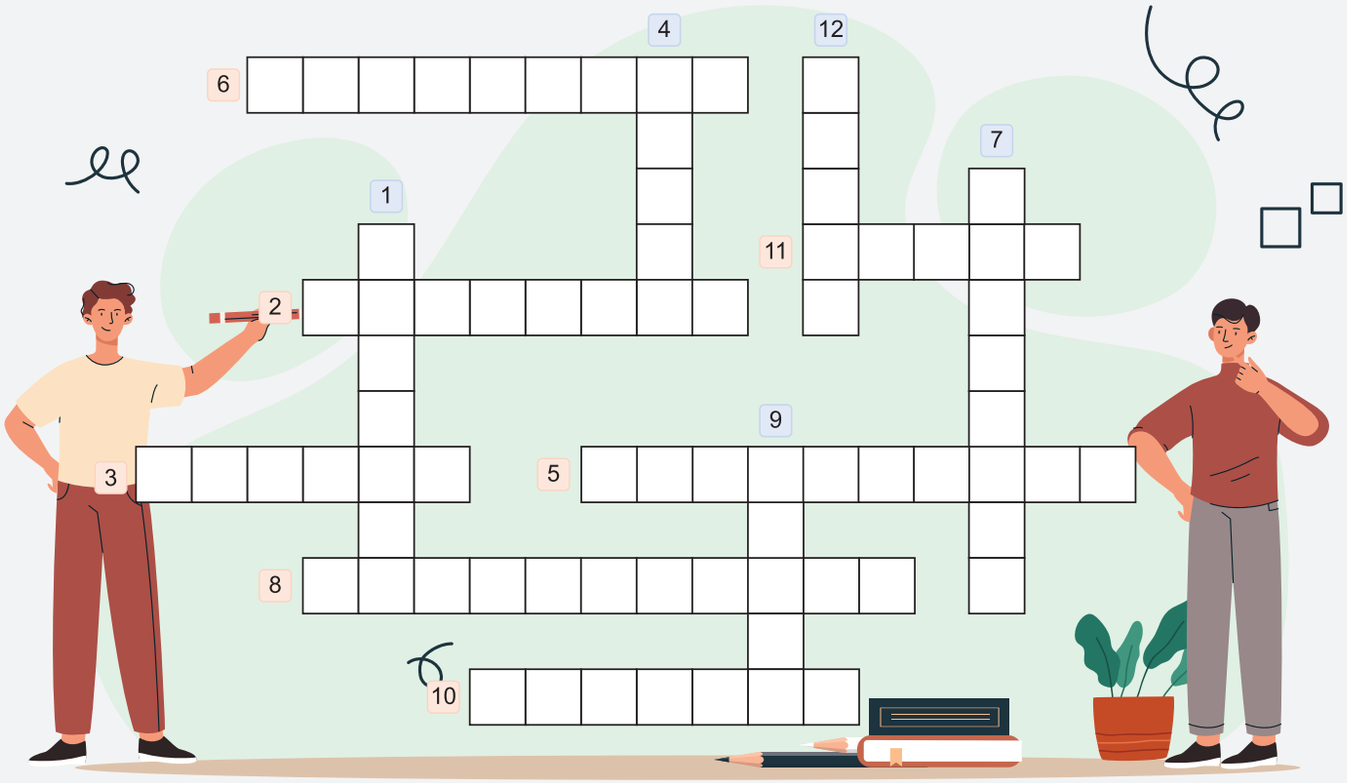
Etkinlik-6

Aşağıdaki ifadelerin ilkinden başlayarak ifade doğru ise "D", yanlış ise "Y" yolunu takip ediniz. Ulaştığınız çıkışı işaretleyiniz.

Etkinlik-9

Aşağıdaki bulmacayı çözünüz.

SAĞDAN SOLA	
2	Kapalı çarşı
3	Türk-İslam devletlerinde devleti kuran aileleri kızlarının aldığı ünvan
5	Hasan Sabbah tarafından kurulan örgüt
6	Kendisine "Kadın Ana" ünvanı verilen Ahi Evran'ın eşi
8	Ticaret yolları üzerinde kurulan yapılara verilen isim
10	Çiftçilikle uğraşan köylüye verilen isim
11	Hayvan sahiplerinden alınan vergi türü

YUKARIDAN AŞAĞIYA	
1	Türk İslam devletlerindeki eğitim kurumu
4	Gayrimüslimlerden askere gitmedikleri için alınan bedel vergisi
7	Türkmen topluluklarını, bir zaviye kurarak etkisi altına alan Baba İlyas'ın kurduğu örgüt
9	Gayrimüslimlerden alınan ürün vergisi
12	Türkiye Selçuklularının kullandığı para birimi

Etkinlik-10

Türk-İslam devletlerinde toplanan aşağıdaki vergi çeşitlerinin hangi kesimden alındığını boş bırakılan bölüme yazınız.

Öşür	Haraç	Cizye	Zekât	Ağnam

1 - 2. soruları yukarıdaki karikatüre göre cevaplayınız.

1. Bu konuşmalardan hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Selçuklular Anadolu bölgesinde gaza ve cihat faaliyetleri yürütmüştür.

B) Pasinler Savaşı'nın temel nedenlerinden biri, Selçukluların Anadolu'ya doğru ilerleyişidir.

C) Doğu Roma, Selçuklu ilerleyişini tek başına durdurabilecek askerî güce sahip değildir.

D) Pasinler Savaşı sonrasında Selçukluların İslam dünyasındaki siyasi itibarı artmıştır.

E) Selçukluların Anadolu politikası yalnızca ekonomik kazanç elde etmeye yöneliktir.

2. Pasinler Savaşı sonrasında Doğu Roma'nın barış istemesi ve İstanbul'da Selçuklu sultanı adına hutbe okutulması, aşağıdakilerden hangisinin en güçlü göstergesidir?

A) Selçukluların Anadolu'da kalıcı iskân politikası yürüttüğünün

B) Doğu Roma'nın askerî üstünlüğünü tamamen kaybettiğinin

C) Selçukluların Doğu Roma'nın iç işlerine müdahale ettiğinin

D) Anadolu'da yeni Türkmen beyliklerinin kurulduğunun

E) Selçukluların deniz ticaret yollarını ele geçirdiğinin

1 - 2. soruları yukarıdaki bilgilere göre cevaplayınız.

1. I. Türklerin İslamiyet'i kabulünden sonra devlet anlayışında yalnızca dinî unsurlar etkili olmuş, eski Türk gelenekleri tamamen terk edilmiştir.

II. Türk-İslam devletlerinde hükümdarın meşruiyeti hem İslamî unsurlara hem de eski Türk hâkimiyet anlayışına dayandırılmıştır.

III. Devletin devamlılığı için askerî gücün yanında ekonomik refah ve adalet anlayışı da gerekli görülmüştür.

IV. Karahanlı ve Gazneli devletlerinde hükümdarın yetkileri sınırlandırılarak halk yönetimde doğrudan söz sahibi olmuştur.

Bu değerlendirmelerden hangileri görseldeki bilgilerle desteklenebilir?

A) Yalnız II B) I ve IV C) II ve III D) I, II ve III E) II, III ve IV

2. **Türk-İslam devletlerinde hükümdarın hâkimiyetini hem "kut" anlayışına hem de halifenin onayına dayandırması, aşağıdakilerden hangisini doğrudan çürütür?**

A) İslamiyet sonrası Türk devlet yapısında sentez oluştuğunu

B) Eski Türk siyasi kültürünün bütünüyle terk edildiğini

C) Meşruiyet anlayışının dinî unsurlarla güçlendiğini

D) Hükümdarlığın ilahî temellere dayandırıldığını

E) Yönetim anlayışında süreklilik yaşandığını

1 - 2. soruları yukarıdaki bilgilere göre cevaplayınız.

1. Bu konuşmaların yer aldığı karikatürden hareketle Selçuklu Devleti ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Devlet, ekonomik canlılığı desteklemek amacıyla ticaret güvenliğine önem vermiştir.

B) İkta sistemi askerî teşkilatlanmanın devamlılığına katkı sağlamıştır.

C) Vakıflar sosyal ve kültürel hizmetlerin yürütülmesinde rol üstlenmiştir.

D) Selçuklu toplumunda farklı dinî ve ekonomik gruplar belirli kurallar çerçevesinde sistem içine dâhil edilmiştir.

E) Selçuklu ekonomik yapısında üretim faaliyetleri tamamen devlet kontrolünde yürütülmüş, özel girişime yer verilmemiştir.

2. Kervansaraylar sayesinde ticaretin güvence altına alınması, vakıfların sosyal kurumları finanse etmesi ve ikta sahiplerinin asker yetiştirmesi; Türkiye Selçuklularında aşağıdakilerden hangisinin amaçlandığını gösterir?

A) Dinî otoritenin güçlendirilmesi

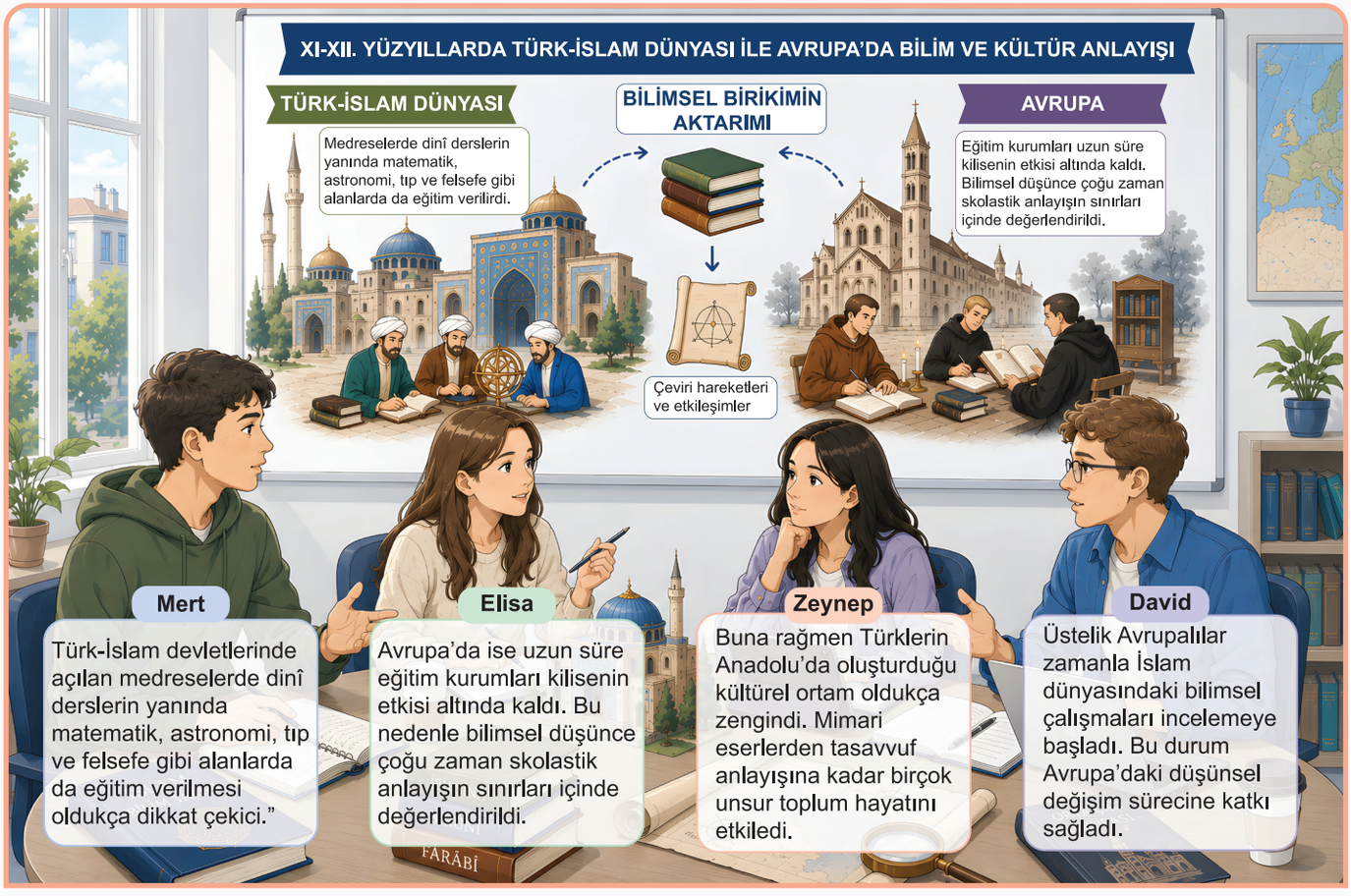
B) Merkezi yönetimin tamamen zayıflatılması

C) Ekonomik, askerî ve sosyal yapının devlet kontrolünde teşkilatlandırılması

D) Toprakların özel mülkiyete dönüştürülmesi

E) Feodal yönetim anlayışının yaygınlaştırılması

1.E 2.C 3.E 4.A

3 - 4. soruları yukarıdaki bilgilere göre cevaplayınız.

3. Bu konuşmalardan hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Türk-İslam dünyasında eğitim faaliyetleri çok yönlü bir anlayışla yürütülmüştür.

B) Orta Çağ Avrupası'nda kilise, düşünce ve eğitim hayatında etkili olmuştur.

C) Türk-İslam medeniyetinin bilimsel birikimi Avrupa'yı etkilemiştir.

D) Anadolu'daki kültürel gelişimde tasavvuf anlayışının etkisi olmuştur.

E) Avrupa'da skolastik düşünce üniversitelerin kurulmasıyla tamamen sona ermiştir.

4. Türk-İslam dünyasında medreselerde aklî bilimlere yer verilmesi ve Avrupa'da skolastik düşüncenin etkili olması birlikte değerlendirildiğinde, aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Bilimsel üretim iki bölgede aynı hızda gelişmiştir.

B) Avrupa'da düşünce dinî çerçevede sınırlandırılmıştır.

C) Türk-İslam dünyasında çok yönlü eğitim anlayışı görülmüştür.

D) Çeviri faaliyetleri kültürel etkileşimi artırmıştır.

E) Avrupa'daki dönüşümde İslam dünyasının etkisi olmuştur.

10. SINIF 1.ÜNİTE - TÜRKİSTAN'DAN TÜRKİYE'YE (1040-1299) - YAZILI SENARYOSU - 1

Adı Soyadı: Sınıfı: Numarası: Puan:

1. Oğuzların Anadolu'ya yerleşmesini kolaylaştıran etkenler nelerdir? Yazınız.

2. **a) Kösedağ Savaşı** **b) Miryokefalon Savaşı** **c) Pasinler Savaşı** **ç) Dandanakan Savaşı** **d) Malazgirt Savaşı**

Yukarıda verilen askerî gelişmeleri meydana geldiği zamana göre (kronolojik) sıralayınız.

3. Aşağıda verilen soruları ilgili bölüme cevaplayınız.

a) Türk tarihinde ilk denizcilik faaliyetlerini başlatan Türk denizcisidir.

b) İznik merkez olmak üzere Süleyman Şah tarafından kurulmuş devlettir.

c) Anadolu'da Malazgirt Zaferi'nden sonra kurulan ilk Türk beyliğidir.

d) Yağıbasan Medresesini kuran beyliktir.

4. Sibernetik (robotik) biliminin öncüsü sayılan El-Cezeri hangi beylik döneminde yaşamıştır? Yaptığı çalışmalar hakkında bilgi veriniz.

- **Yaşadığı Beylik:**
- **Yaptığı Çalışmalar:**

5. 1096-1270 yılları arasında Avrupalı Hristiyan devletlerin İslam dünyası üzerine düzenlediği Haçlı Saldırılarının ekonomik nedenlerini yazınız.

6. 1243'te meydana gelen Kösedağ Savaşı'nın Anadolu ve Türk tarihi açısından sonuçlarını yazınız.

7.

> Türkler, XI. yüzyılda Anadolu'ya geldiğinde Rum, Süryani, Ermeni ve Gürcüler bu coğrafyada yaşamaktaydı. Doğu Roma'nın Ortodoks Hristiyanlar arasında etnik ve dinî yönden ayrımcı bir politika uygulaması başta Ermeniler ve Süryaniler olmak üzere kendisine bağlı olan halkın siyaseten küskünlüğüne sebep olmuştur. Bu yüzünden Türklere karşı yerel halk tarafından direniş olmamıştır. Türk beylerinin akınlar başlattığı yıllarda Anadolu imar ve iskân bakımından tahrip olmuştu. Doğu Roma yönetimi derin bir siyasi bunalım içindeydi. Doğu Roma ordusu şehirlerdeki garnizonlarda sıkışıp kalmıştı.

Bu metinde belirtilen Anadolu'nun mevcut durumunun Türkler açısından sonuçları neler olmuştur. Açıklayınız.

8. Aşağıda yer alan harita değerlendirildiğinde Moğol İstilası sonrası Anadolu'nun siyasi durumu hakkında neler söylenebilir? Açıklayınız.

Açıklamalar:

10. SINIF 1.ÜNİTE - TÜRKİSTAN'DAN TÜRKİYE'YE (1040-1299) - YAZILI SENARYOSU - 4

Adı Soyadı: Sınıfı: Numarası: Puan:

1.

Türkiye Selçuklu Devleti Dönemi'nde Anadolu'da ticaret yolları ve kervansaraylar kurulmuştur. Türkiye Selçukluları sanayi ve ticaretin yanında tarıma da büyük önem verdiler. Tarıma uygun yerlerde su kanalları yaptırarak zirai üretimin artışını sağlamaya çalıştılar. İkta sistemini daha da işlevsel hâle getirerek ülke genelinde yaygınlaştırdılar. Din ve ırk farkı gözetmeksizin çiftçilere tohum yardımında bulundular. Ayrıca hayvancılıkla uğraşanların hayvan ürünlerini, deri ve deriden imal ettikleri maddeleri değerlendirmelerini sağladılar. Bu ürünlerin yurt dışına ihraç edilmesine de öncülük ettiler.

Türkiye Selçuklu Devleti'nin ekonomi alanında yaptığı bu uygulamalar nelere yol açmıştır? Açıklayınız

2. Aşağıdaki 1071 Malazgirt Savaşı'ndan sonra Anadolu'da kurulan Birinci Dönem Türk Beyliklerinin kurucusu ve kurulduğu yerleri yazınız

BEYLİK	KURUCUSU	KURULDUĞU BÖLGE
Danişmendliler	.....	.....
Saltuklular	.....	.....
Artuklular	.....	.....
Mengücekler	.....	.....
Sökmenliler	.....	.....

3. Büyük Selçuklularda iktalar askerî ve sivil devlet görevlilerine hizmetleri karşılığında verilirdi. İkta sahipleri ikta olarak verilen topraklarda oturur, memurlar aracılığıyla vergileri toplardı. Bu vergilerin bir kısmıyla kendi geçimini sağlar, geri kalan kısmıyla da belli sayıda atlı asker beslerdi. Sefere çağrıldığı zaman askerleriyle birlikte sefere katılırdı.

İkta Sistemi'ni uygulayan Selçuklular, bu sistem sayesinde hangi faydaları sağlamış olabilir? Açıklayınız.

4. Gulâm kelimesi; "Erkek çocuk, delikanlı, âzat edilmiş köle, genç hizmetkâr ve efendisine bağlı muhafız" gibi anlamlara gelen Arapça kökenli bir isimdir. Selçuklularda harp esirleri arasından seçme, satın alma, herhangi bir devlet veya kişiden intikal etme gibi yöntemlerle temin edilen gulamlar; liyakat, beceri ve aldıkları eğitim nispetinde görevlendirilirdi. Gulâmlar, başta ordu olmak üzere çeşitli devlet hizmetlerinde istihdam edilir, hak etmeleri halinde yüksek makamlara kadar gelebilirlerdi. Selçuklularda ordunun önemli bir kısmını oluşturan gulamlar, aynı zamanda Selçuklu sultanlarının özel muhafızlığını da yapar, ayaklanmaların bastırılmasında da önemli rol oynarlardı. Gulâmlar, ordu dışında; temizlik hizmetlerinde, hazinede, divanda, adliyede, tercüme odalarında, tuğrahane ve haremde de görevlendirilmişlerdir.

Metinden hareketle gulâm sisteminin faydalarını açıklayınız.

5. Aşağıdaki kavramların karşısına ilgili oldukları Selçuklu sultanlarının adlarını yazınız.

Yassıçemen Savaşı	
I. Haçlı Saldırısı	
Sinop'un fethi	
Babailik	
Kösedağ Savaşı	

6. Aşağıda karışık olarak verilen Anadolu tarihiyle ilgili gelişmeleri oluş sırasına göre boş bırakılan bölüme sıralayınız.

A	Birinci Dönem Türk Beyliklerinin kurulması	1	
B	Selçuklu Türklerinin Doğu Roma ile ilk kez savaşması	2	
C	İlhanlıların Anadolu'yu istila etmesi	3	
D	Doğu Roma'nın Anadolu'daki hâkimiyetini kesin olarak kaybetmesi	4	
E	İstanbul'un Haçlılarca yağmalanması	5	

Ünite Konu Başlıkları

- Osmanlı Devleti'nin Kuruluşuna Dair Farklı Görüşler
- Osmanlı Devleti'nde Ordu, Hukuk ve Toprak Sistemi
- Beylikten Devlete Siyasî ve Askerî Gelişmeler
- Osmanlı Devleti'nin İskân ve İstimalet Politikası
- Osmanlı Devleti'nin İlim ve İrfan Geleneği

Bu ünitede neler öğreneceğiz?

- Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna dair farklı görüşleri
- 1299-1453 yılları arasında Osmanlı Devleti'nin Anadolu ve Rumeli'de gerçekleştirdiği siyasi ve askerî mücadeleleri
- Osmanlı Devleti'nin ordu, hukuk ve toprak sistemi ile devletleşme süreci arasındaki ilişkilerini
- Osmanlı Devleti'nin fethettiği topraklarda kalıcı olabilmek için izlediği politikaları
- Osmanlı Devleti'nin ilim ve irfan geleneğinin oluşmasında şehir, kurum ve şahsiyetlerin etkilerini

C. OSMANLI DEVLETİ'NDE ORDU

1. Kuruluş Dönemi Osmanlı Askerî Kuvvetleri

Osman Bey zamanında ilk fetihler **atlı Türkmen aşiret kuvvetleri** tarafından yapılmaktaydı.

Gaziyân-ı Rum: Anadolu gazileri

Ahiyân-ı Rum: Anadolu ahileri

Abdalân-ı Rum: Anadolu kadınları

Alperenler: Akça Koca, Abdurrahman Gazi, Konur Alp, Turgut Alp, Köse Mihal gibi gönüllü savaşçılardır.

2. Osmanlının İlk Düzenli Ordusu

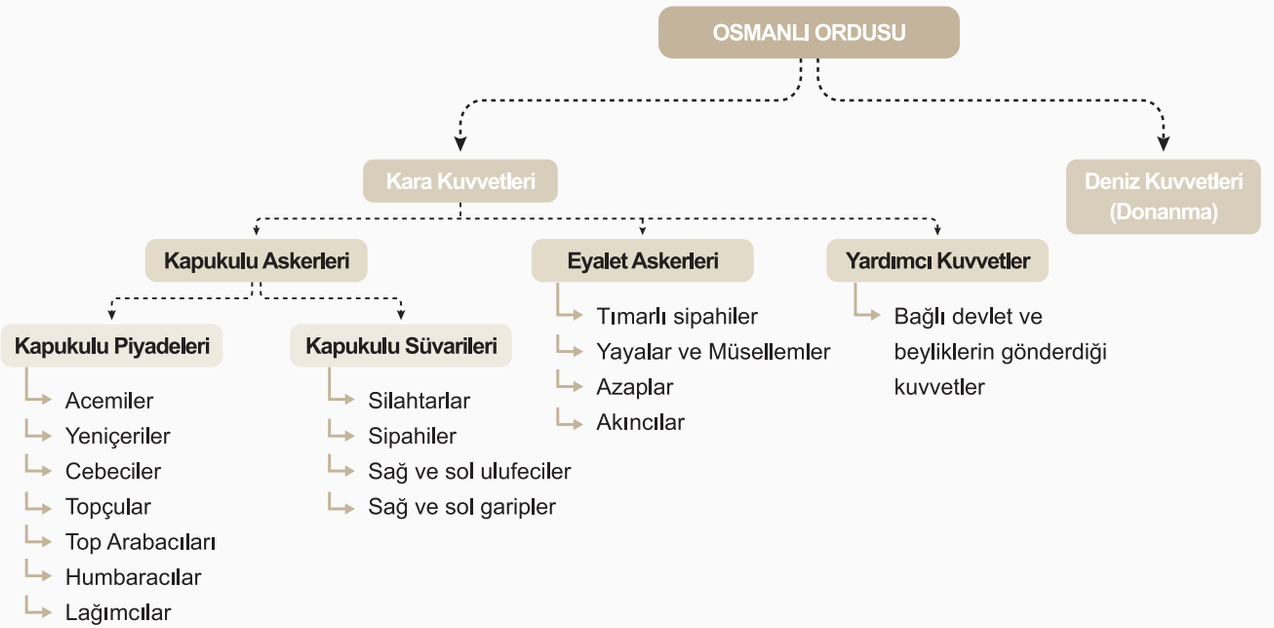
Orhan Bey Dönemi'nde Bursa'nın Fethi'nden sonra Çandarlı Kara Halil Paşa ile Alâeddin Paşa tarafından **Yaya ve Müsellem** adında ilk düzenli birlikler oluşturulmuştur.

3. Azap Teşkilatı

Türk gençleri arasından seçilen ve ücret karşılığında askerlik yapan **azaplar** da orduya alındı.

4. Pençik Sistemi

I.Murat Dönemi'nde Çandarlı Kara Halil'in çalışmaları ile savaş esirlerinin beşte birinin yetiştirilmesiyle **Pençik sistemi** adıyla **Yeniçeri (Kapıkulu) Ocağının** temeli atılmıştır.

Ç. OSMANLI DEVLETİ'NDE HUKUK

1. Osmanlı Hukuk Sisteminin Temeli

Örfî Hukuk (Eski Türk Töresi)

Şer'î Hukuk (İslam Hukuku)

Fethedilen Bölgelerde Önceden Uygulanan Kanunlar

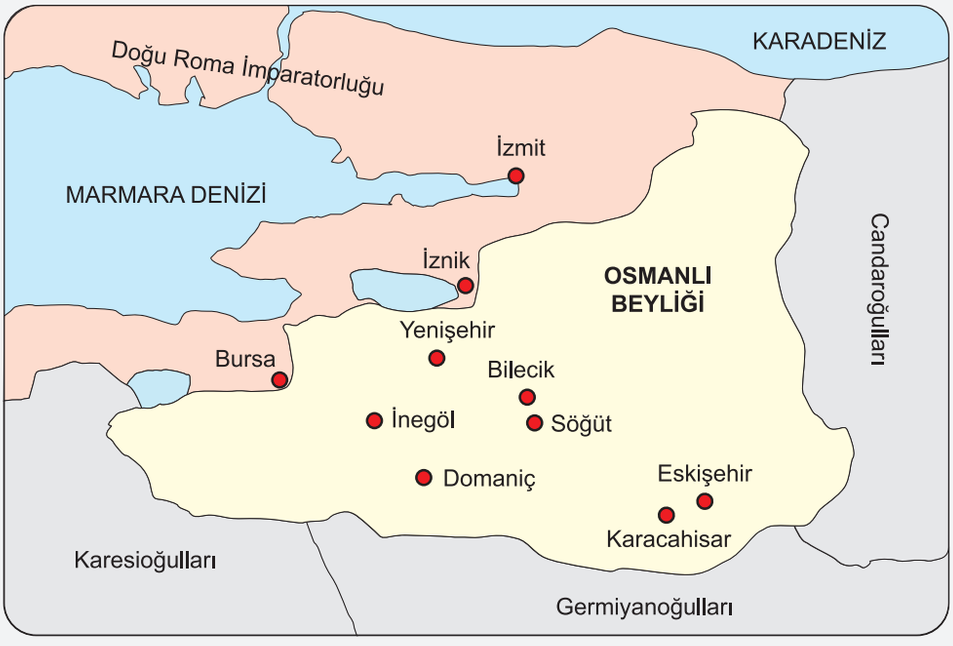
- Osmanlı Devleti'nde ilk kadı Osman Gazi döneminde atanan **Dursun Fakih**'tir.
- Kadıların yardımcılarına **"Naip"** adı verilmiştir.
- En büyük mahkeme Divan-ı Hümâyundu.
- Divanda askerî davalara kadıasker bakardı.

Kadıların Görevleri

- Kadılar, adlî ve idari islerle belediye islerine bakan görevlilerdi.
- Nikâh, miras, boşanma, noterlik ve vakıfların isleyişi ile ilgili konulara da bakarlar ve bunları hükme bağlarlardı.
- Kazaların yönetiminin ve asayişini sağlamak
- Esnaf ve loncaları denetlemek
- Çarşı ve pazarda satılan ürünlerin fiyat kontrolünü yapmak
- Temel gıda maddelerinin teminini sağlamak
- Kazaların imar işlerini düzenlemek, çevre temizliğini sağlamak.

Etkinlik-3

Osmanlı Beyliğinin kurulduğu bölgeyi gösteren aşağıdaki haritadan hareketle verilen yargılardan doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız.

1	( )	Osmanlı Beyliği'nin kuruluşunda Karadeniz ile sınırı bulunmaktadır.
2	( )	Anadolu'da Türk siyasi birliği kurulamamıştır.
3	( )	Osmanlılar, Oğuzların Kınık Boyu'na mensuptur.
4	( )	Marmara Denizi kıyılarında Doğu Roma egemenliği vardır.
5	( )	Moğollar Anadolu'dan tamamen çekilmiştir.
6	( )	İstanbul Boğazı Doğu Roma'nın egemenlik alanı içerisindedir.
7	( )	Osmanlı Beyliği'nin birden fazla Türk beyliği ile sınırı vardır.
8	( )	Osmanlıların Anadolu'daki en büyük rakipleri Germiyanoğulları Beyliği'dir.
9	( )	Osmanlı hâkimiyeti Marmara kıyılarına kadar ulaşmıştır.
10	( )	Karesi Beyliği Doğu Roma'nın başkentini kuşatan ilk Türk beyliğidir.

Etkinlik-4

Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Dönemi'yle ilgili verilen aşağıdaki tarihsel gelişmeleri ilgili bölüme ( ) numaralandırarak kronolojik olarak yazınız.

( ) Bursa'nın Fethi	( ) I. Kosova Muharebesi	( ) Koyunhisar Muharebesi	( ) Niğbolu Muharebesi	( ) Palekanon Muharebesi
( ) Fetret Devri	( ) Ankara Savaşı	( ) Varna Muharebesi	( ) II. Kosova Muharebesi	( ) Sazlıdere Savaşı

Etkinlik-10

Aşağıdaki ifadeleri, numaralandırılarak verilen görsellerdeki tarihî kişilerle eşleştirerek doğru rakamı ifadelerini başındaki kutucuğa yazınız.

1

Orhan Bey

2

Yıldırım Bayezit

3

Osman Gazi

4

Şeyh Bedrettin

5

II. Murat

6

I. Murat

7

I. Mehmet Çelebi

8

Emir Timur

- Altın Orda Devleti'nin yıkılmasına neden oldum. Bu da Rus knezliklerinin güçlenmesine yol açtı.
- Ankara Savaşı'nda Osmanlıları mağlup ederek hem Anadolu Türk siyasi birliğini bozdum hem de Fetret Devri'nin yaşanmasına neden oldum.

- Macarlarla 1444 yılında Edirne-Segedin Antlaşması'nı imzaladım.
- Edirne-Segedin Antlaşmasından sonra Karamanoğulları üzerine sefer düzenleyerek bu beyliği himâye altına alarak tahtı oğlum Mehmet'e bıraktım.

- Kayınpederim Kantakuzen'e yardım ederek Çimpe Kalesi'ni aldım. Bu kale Osmanlı Devleti'nin Rumeli'deki ilk toprağıdır.
- Karesioğullarını alarak Anadolu Türk siyasi birliğini sağlama çalışalarını başlattım.

- Karacahisar'ın fethinden sonra şehirdeki kiliseyi camiye çevrilmesi emrini verdim, ulemadan Dursun Fakih'i buraya ilk Osmanlı kadısı olarak tayin ettim. Ayrıca şehirde bir pazar kurarak burada vergi almaya başladım.

- Fetret Devri'ne son verdiğim için Osmanlı Devleti'nin ikinci kurucusu kabul edilirim.
- Düzmece Mustafa ve Şeyh Bedrettin isyanlarını bastırarak devlet üzerindeki otoritemi artırdım.

- 1396'da yapılan Niğbolu Savaşı'nda ordularımın zafer kazanması üzerine Abbasi Halifesi bana
- "Sultan-ı İklim-i Rum" (Anadolu Sultanı) ünvanını verdi.

- I. Kosova Savaşı'nda Haçlı ordularını mağlup ederek Tuna Nehri'ne kadar toprakları ülkemin sınırlarına kattım fakat bu savaşta şehit oldum.

- Musa Çelebi'nin kazaskerliği görevinde bulundum
- Osmanlı tarihinde ilk dinî ve sosyal içerikli isyanını başlattım. Bu girişimimde başarılı olamadım.

Etkinlik-11

Aşağıdaki sorulara ilişkin doğru cevapları ilgili boşluğa yazınız.

Osman Gazi'nin babası kimdir?	Osmanlı Devleti'nin ikinci kurucusu kimdir?	Sultan ünvanını kullanan ilk Osmanlı padişahı kimdir?	Osmanlılar topu ilk defa hangi savaşta kullanmıştır?
Bursa hangi padişah döneminde Osmanlının başkenti yapılmıştır?	İlk Osmanlı parasını bastıran padişah kimdir?	1402-1413 yılları arasında yaşanan Fetret Dönemi hangi savaşın sonucunda ortaya çıkmıştır?	"Hudâvendigâr" ünvanını kullanan ve sancak valiliğinden gelen ilk padişah kimdir?
Osmanlılarla Haçlılar arasında imzalanan ilk antlaşma hangisidir?	Osmanlıların Balkanlarda kalıcılığını kanıtlayan ve Haçlıların Osmanlılar karşısında savunmaya çekildiği gelişme nedir?	1371'de Sırplara karşı kazanılan ve Makedonya'nın Fethi'ni kolaylaştıran savaş hangisidir?	Ankara Savaşı hangi Osmanlı padişahı döneminde yapılmıştır?
Osmanlı Devleti'ni kuruluş döneminde en fazla uğraştıran ve kendilerini Türkiye Selçuklularının varisi kabul eden beylik hangisidir?	Ünlü tarihçi Halil İnancık'ın Osmanlı Devleti'nin kuruluş tarihi olarak kabul edildiği gelişmenin adı nedir?	Osmanlıların Akşehir, Beyşehir, Yalvaç, Seydişehir ve Karaağaç gibi bölgeleri parayla satın aldığı beylik hangisidir?	I. Bayezit'in babasının Karamanoğulları ile yaptığı Frenkyazısı Muharebesi'nde gösterdiği cesaret ve atılganlıktan dolayı aldığı ünvan nedir?

Etkinlik-12

Aşağıdaki sorulara ilişkin doğru cevapları ilgili boşluğa yazınız.

Savaş meydanında Sırp kralı Lazar'ın damadı Miloş Obiliç tarafından şehit edilen padişah kimdir?	Beylikten devlete geçiş sürecini kurduğu devlet kurumlarıyla başlatan padişah kimdir?	Doğu Roma'yı Koyunhisar Savaşı'nda mağlup ederek Doğu Roma'ya karşı ilk Osmanlıların ilk askerî başarısını kazanan padişah kimdir?

1.

Osmanlıların egemenlik alanını gösteren bu haritaya göre aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Osmanlıların birden fazla denizle bağlantısının olduğu

B) Anadolu'da Türk siyasi birliğinin bulunmadığı

C) Osmanlılar ile Memlûklerin savaş hâlinde olduğu

D) Osmanlıların hem Anadolu hem de Rumeli'de hâkim olduğu

E) Venedik ve Ceneviz'in Akdeniz'de bazı adalara sahip olduğu

2. Osmanlı Beyliği'nin kurucularının; kökeni, hangi boya mensup oldukları, Anadolu'ya ilk ne zaman geldikleri, hangi yörelerde yaşadıkları ve hatta beyliğin tam olarak ne zaman ve nerede kurulduğu tarihçiler arasında tartışma konusudur. Osmanlı hanedanın ortaya çıkışı gerekse beyliğin kuruluşu konularında tarihçiler, başta arşivlerden yola çıkarak mevcut bilgilerden hareketle birtakım çıkarımlar ortaya koymuş ve farklı görüşler ileri sürmüşlerdir.

Buna göre, Osmanlı Beyliği'nin kuruluşu üzerine çalışmalar yapan araştırmacıların görüşlerinin farklılık göstermesi;

I. Osmanlı tarih yazıcılığının geç başlamış olması,

II. döneme ışık tutacak kaynakların yetersizliği,

III. tarihçilerin Osmanlı tarihine önem vermemesi

durumlarından hangileri ile açıklanabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

3. Osmanlı Devleti'nin kuruluş sürecinin konu edildiği derste Leyla Öğretmen, öğrencilerine aşağıdaki bilgileri verir:

- I. Murat'ın evlilik yolu ile toprak aldığı beyliktir.
- Kütahya, Emet, Simav ve Tavşanlı çeyiz olarak Osmanlılara verilmiştir.

Leyla Öğretmen'in, hakkında bilgi verdiği Anadolu beyliği aşağıdakilerden hangisidir?

A) Karaman B) Saruhan C) Germiyan

D) Hamit E) Dulkadir

4. Osmanlı Devleti, "Kuruluş Dönemi'nde" sınırlarını Doğu Roma ve Balkanlar ile Anadolu beylikleri yönünde kolayca genişletmiştir.

Bu durumun yaşanmasında aşağıdakilerden hangisi <u>gösterilemez</u>?

A) Doğu Roma İmparatorluğu içerisinde hanedan çekişmelerinin yaşaması

B) Osmanlı'da geleneksel Türk veraset sisteminin uygulanması

C) Balkanlarda bulunan devletler arasında siyasi birliğin bulunmaması

D) Osmanlıların fetih bölgelerinde teşkilatlanma çalışmalarına önem vermesi

E) Gaza ve cihat düşüncesiyle hareket edilmesi

5. **Osmanlı Devleti'nde meydana gelen aşağıdaki gelişmelerden hangisinde I.'de verilenin II.'ye yol açtığı <u>söylenemez</u>?**

	I	II
A)	Ankara Savaşı'nın yapılması	Fetret Dönemi'nin yaşanması
B)	Gaza ve cihat faaliyetlerinin başlaması	Türk ve İslam kültürünün yayılması
C)	Devlet topraklarının genişlemesi	Teşkilatlanma çalışmalarının hızlanması
D)	Anadolu beyliklerinin ele geçirilmesi	Yönetimde saltanat sisteminin benimsenmesi
E)	Karesioğullarının hâkimiyet altına alınması	Donanma faaliyetlerinin başlaması

6. Karacahisar'ın fethinden sonra Osmanlı tarihinde ilk olarak bir kilise camiye çevrilmiş ve buraya bir kadı tayin edilmiştir. Dursun Fakıh adlı Osmanlı kadısının kıldırdığı ilk cuma namazından sonra okunan hutbede Osman Bey'in adı, Türkiye Selçuklu sultanının isminden sonra ve ilk olarak zikredilmiştir.

Bu bilgilere göre;

I. Türkiye Selçuklu Devleti'nin siyasi varlığının devam ettiği,

II. Osmanlıların hukukun işleyişine önem verdiği,

III. Osman Bey'in hükümdarlık sembollerini kullandığı

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) II ve III E) I, II ve III

7. Balıkesir ve Çanakkale civarında kurulmuş olan Karesioğulları Beyliği'nin iç meselelerinden faydalanan Orhan Bey, Karesioğulları topraklarını savaşmadan ele geçirmiş, böylece Osmanlı egemenliğine giren ilk Anadolu Beyliği olan bu beyliğin donanması da Osmanlı hizmetine girmiştir.

Verilen bilgilere göre;

I. Osmanlı deniz gücünün geliştirildiği,

II. Anadolu Türk siyasi birliğinin sağlanmaya çalışıldığı,

III. Osmanlıların sınırlarının genişlediği

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II

D) I ve III E) I, II ve III

8. 1402 yılında meydana gelen Ankara Savaşı sonunda Osmanlı Devleti'nde ortaya çıkan Fetret yıllarında Anadolu'da pek çok karışıklık ve çatışma görülürken Rumeli toprakları bundan etkilenmemiştir.

Rumeli ve Balkanlarda bu durumun görülmesinde Osmanlıların;

I. güçlü bir sosyal ve kültürel yapı oluşturmaları,

II. inanç birliğini sağlamaları,

III. bölge insanlarına hoşgörü ile yaklaşmaları

faaliyetlerinden hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve III E) I, II ve III

9. **Aşağıdakilerden hangisi Osmanlıların kuruluş sürecinde Anadolu'da hâkimiyet kurma politikalarından biri <u>değildir</u>?**

A) Hamitoğullarından Isparta, Akşehir, Yalvaç, Seydişehir ve Beyşehir'in satın alınması

B) Doğu Roma İmparatoru Kantakuzen'e yardım eden Osmanlılara Çimpe Kalesi'nin verilmesi

C) I.Bayezit Dönemi'nde Anadolu Beylerbeyliği'nin kurulması

D) Karesioğullarında meydana gelen karışıklıklardan yararlanıp beyliğin Osmanlı'ya dâhil edilmesi

E) Doğu Roma'ya bağlı tekfurlar arasındaki rekabetten yararlanılıp Kulacahisar ve Karacahisar'ın alınması

10. I. Sırpsındığı

II. Çirmen

III. Niğbolu

IV. I. Kosova

V. Varna

VI. II. Kosova

Osmanlı Devleti'nin kuruluş sürecinde Haçlı İttifakı ile yaptığı yukarıdaki savaşlardan hangileri yer değiştirirse kronolojik sıralama doğru olur?

A) I-III B) III-IV C) III-V

D) IV-VI E) V-VI

11. Tarih Öğretmeni Emel Hanım, öğrencilerine "*Türklerin Balkanlarda ilerlemesini durdurmak amacıyla Sırp, Boşnak, Hırvat ve Arnavutluk prensleri Osmanlı Devleti'ne karşı yeni bir Haçlı ittifakı kurdular. Ayrıca Karamanoğulları ile bir anlaşma yaparak Osmanlı Devleti'ni sıkıştırmayı planladılar. Diğer yandan bölgede bulunan Şahin Paşa komutasındaki bir Türk kuvvetini de Ploşnik mevkisinde pusuya düşürdüler. Balkanlarda Osmanlı Devleti aleyhine hızlanan bu gelişmeler karşısında I. Murat harekete geçti. Sırp Kralı Lazar'ın önderliğindeki Haçlı kuvvetleri, ağır bir yenilgiye uğratıldı. Ancak savaş sonrasında I. Murat savaş alanını gezerken bir Sırp askeri tarafından hançerlenerek şehit edildi.*" bilgisini vermiştir.

Buna göre Emel Öğretmen aşağıdaki gelişmelerin hangisiyle ilgili bilgi vermiştir?

A) Niğbolu Savaşı B) Koyunhisar Savaşı

C) Varna Savaşı D) I. Kosova Savaşı

E) Maltepe Savaşı

12. Osmanlı Devleti'nin kuruluş sürecinin konu edildiği derste Eren Öğretmen, öğrencilerine aşağıdaki bilgileri verir:

- Döneminde Anadolu Türk siyasi birliğini büyük oranda sağlamıştır.
- Niğbolu Savaşı sonrasında Mısır'da bulunan Abbasi halifesi tarafından kendisine "Sultan-ı İklimi Rum" ünvanı verilmiştir.
- İstanbul kuşatması için Güzelcehisar'ı inşa ettirmiştir.

Eren Öğretmen'in, hakkında bilgi verdiği Osmanlı padişahı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Orhan Bey B) Yıldırım Bayezit

C) Osman Gazi D) Çelebi Mehmet

E) II. Murat

1. Osmanlılar ilk dönemlerinde Anadolu'daki diğer Türk beyliklerinin aralarındaki mücadelelere karışmadığı gibi onlarla savaşmama stratejisini benimsemiştir.

Osmanlılar bu tutum ile,

I. gaza ve cihat faaliyetlerinde beyliklerin desteğinin sağlanması,

II. Doğu Roma yönündeki fetihlerde Anadolu topraklarının güvende tutulması,

III. düzenli bir veraset sisteminin uygulanmak istenmesi

durumlarından hangilerini amaçladığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

2. **Osmanlıların ilk dönemlerinde Bitinya ve Rumeli gibi batı bölgelerinde fetihlere başlamasında;**

I. Anadolu'daki Moğol baskısı,

II. Anadolu Türk siyasi birliğinin gerçekleşmiş olması,

III. Türkmenlere yeni yurt bulma ihtiyacı

durumlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

3.

1402 Ankara Savaşı sonrasında Osmanlı Devleti'nin genel durumunu gösteren bu haritadan hareketle;

I. Anadolu'da Türk siyasi birliğinin olmadığı,

II. Timurluların Anadolu'nun doğusunda hâkimiyet kurduğu,

III. Anadolu beyliklerinin tamamının yeniden kurulduğu

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

4. XIV. yüzyılda Anadolu'daki Türkmen beylikleri siyasi birliği sağlamak için birbirleriyle savaşıyorlardı. Karamanoğullarına karşı güç kazanmak isteyen Germiyanoğlu Süleyman Şah, Osmanlının desteğini almak için kızını I. Murat'ın oğlu Yıldırım Bayezit ile evlendirmiştir.

Bu bilgilere göre;

I. Germiyanoğulları denge politikası kurmaya çalışmıştır.

II. Osmanlı Devleti, siyasi gelişmelere yön verecek güce ulaşmıştır.

III. Osmanlılar Anadolu beylikleri arasında arabuluculuk yapmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

5. Osmanlıların ele geçirdiği Germiyan, Menteşe ve Aydınoğullarının beyleri Timur'a sığınmışlardır. Timur da bu durum karşısında Yıldırım Bayezit'e bir mektup göndererek Osmanlı Devleti'nin kendisine bağlanmasını, Anadolu beylerinden alınan yerlerin eski sahiplerine verilmesini ve Kara Yusuf ile Ahmet Celayir'in kendisine teslim edilmesini istemiştir. İsteği reddedilen Timur, Sivas'a girerek şehri tahrip etmiş ve Ankara'yı da kuşatmıştır.

Bu bilgiden hareketle;

I. Timur'un Osmanlı Devleti'nin bağımsızlığına saygı duymadığına,

II. Anadolu halkının tamamının Timur'u desteklediğine,

III. Osmanlıların Anadolu Türk siyasi birliğini sağlamaya çalıştığına

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

6. Osmanlıların, Balkanlardaki hızlı ilerleyişi karşısında endişeye düşen ve bu ilerleyişe tek başlarına karşı koyamayacaklarını anlayan Balkan devletleri, Sırp Kralı Lazar öncülüğünde bir Hristiyan ittifakı kurulmuştur.

Bu bilgilere bakılarak;

I. inançların askerî oluşumlara neden olduğu,

II. Osmanlıların gaza ve cihat faaliyetleri yürüttüğü,

III. yapılan savaşta Osmanlıların yenildiği

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

7. Osmanlı Devleti 1444'te Macaristan'la, Edirne–Segedin Antlaşması'nın imzalanmasından sonra Sultan II. Murat'ın, tahttan çekilerek yerini küçük yaştaki oğlu II. Mehmet'e bırakması Hristiyanları harekete geçirmiştir. Büyük bir Haçlı ordusunun Osmanlı üzerine hareket ettiğini öğrenen II. Murat devlet adamlarının isteğiyle yeniden tahta geçmiş Varna'da Haçlıları mağlup etmiştir.

Verilen bilgiden hareketle;

I. Osmanlı'daki taht değişikliğinden Hristiyanların yararlanmak istediği,

II. Hristiyan Avrupa devletlerinin II.Murat'ı desteklediği,

III. Edirne-Segedin Antlaşması'nın bir yıl süreli imzalandığı

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

8. **Anadolu'da Türk siyasi birliğini sağlamak isteyen Osmanlı Devleti'nin başvurduğu yöntemler arasında aşağıdakilerden hangisi <u>yer almaz</u>?**

A) Haçlılar ile ittifak kurma

B) Beyliklerde meydana gelen taht kavgalarından yararlanma

C) Parayla toprak satın alma

D) Beylikler üzerine askerî seferler düzenleme

E) Akrabalık bağı kurup çeyiz yoluyla toprak alma

9. Timur, Ankara Savaşı'nda Yıldırım Bayezit'i mağlup ettikten sonra Anadolu'da Osmanlıların daha önce ele geçirdiği eski Türk beylerine topraklarını iade etmiş ve Osmanlı şehzadelerinin bulundukları bölgelerde egemenlik kurmalarını desteklemişlerdir.

Timur'un bu politikasının;

I. Osmanlı'da Fetret Dönemi'nin başlaması,

II. Anadolu'da Türk siyasi birliğinin parçalanması,

III. Osmanlının Balkanlardaki ilerleyişinin durması

durumlarından hangilerine ortam oluşturduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

10. Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Dönemi'nde meydana gelen gelişmelerin anlatıldığı bir derste şöyle bir konuşma geçer:

Öğretmen: Topladığı otuz beş bin kişilik kuvvetle Balkanlara inen Macarların efsanevi kumandanı ve kral nâibi János Hunyadi'nin ordusunun esasını Macarlar oluşturuyordu. Savaş, Macarların Balkanlardaki etkisinin bir bakıma sonunu oluşturdu. Osmanlının bu dönemdeki başarıları ileride Balkanlarda oluşması muhtemel yeni bir ittifak ve askerî yardımı engelleyici bir etki yaparak İstanbul'un fethini daha yakın hale getirdi.

Öğrenci: Bu gelişme Osmanlının Balkanlarda kalıcı hale gelmesine ortam hazırlamıştır.

Bu metinde bahsedilen gelişme aşağıdakilerden hangisi ile ilgilidir?

A) Niğbolu Savaşı

B) Edirne Segedin Antlaşması

C) Devşirme sistemi

D) Sırpsındığı Savaşı

E) II. Kosova Savaşı

11. **Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Dönemi'nde meydana gelen aşağıdaki gelişmelerden hangisinin diğerlerinden daha sonra gerçekleştiği savunulabilir?**

A) Rumeli bölgesine ilk kez geçilmesi

B) İstanbul'un ilk kez kuşatılması

C) Edirne'nin başkent yapılması

D) Düzenli ordunun kurulması

E) Karesioğullarının hâkimiyet altına alınması

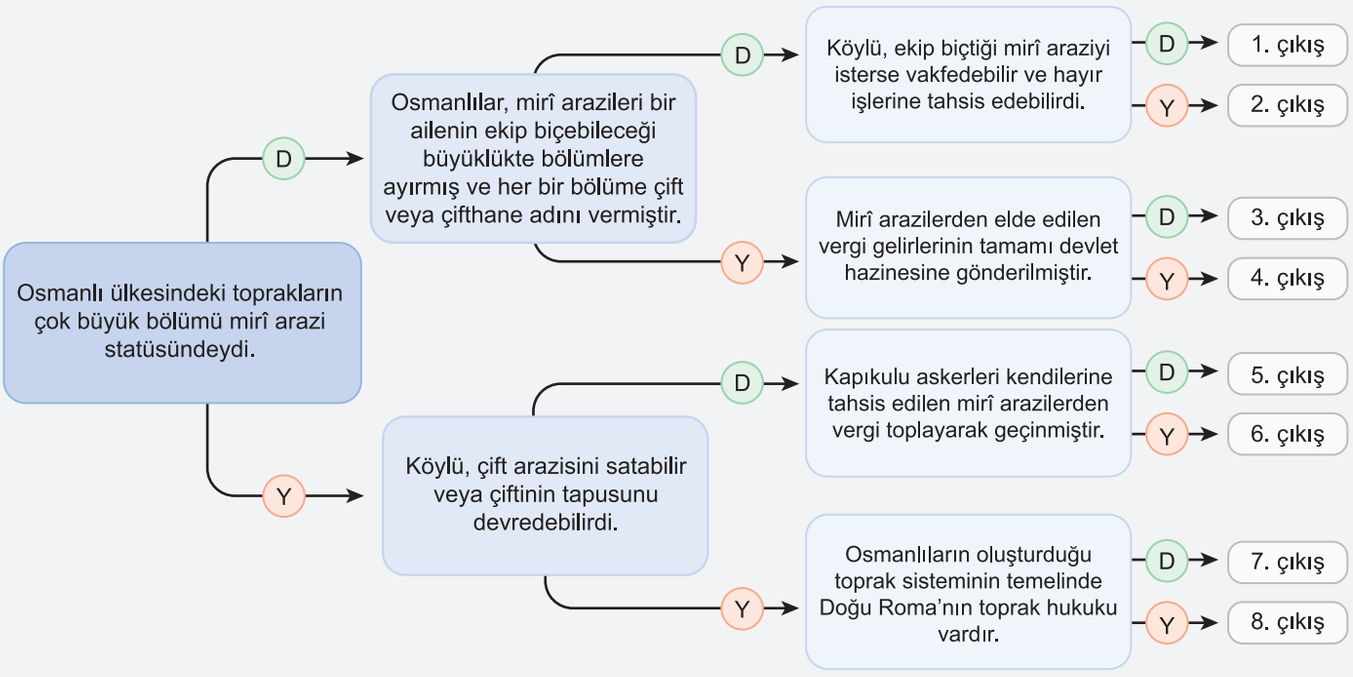
12. **Aşağıdaki devletlerden hangisi beylikten devlete geçiş sürecinde Osmanlıların mücadele ettiği devletlerden biri <u>değildir</u>?**

A) Doğu Roma B) Bulgar C) Sırp

D) Memlûk E) Macar

Etkinlik-15

Aşağıdaki ifadelerin ilkinden başlayarak ifade doğru ise "D", yanlış ise "Y" yolunu takip ediniz. Ulaştığınız çıkışı işaretleyiniz.

Etkinlik-16

Osmanlı Devleti'nde toprak sistemiyle ilgili oluşturulan aşağıdaki bulmacayı çözünüz.

P	A	Ş	M	A	K	L	I	K	U	S	Z	W	L	M
I	A	R	Ü	Y	Y	F	Y	R	Y	N	U	I	C	A
D	O	P	L	G	O	C	A	K	L	I	K	L	I	L
İ	R	C	K	Q	V	V	F	B	X	Q	U	D	N	İ
R	N	E	O	Y	Z	A	C	K	H	A	V	L	A	K
L	N	O	T	M	Y	M	O	A	Y	V	U	I	G	A
İ	N	B	I	Y	U	R	T	L	U	K	U	F	R	N
K	M	X	H	T	R	O	L	L	X	K	B	E	O	E
C	S	U	A	T	T	D	S	S	T	E	K	D	D	R
P	L	O	R	M	L	L	T	T	T	F	I	G	K	G
P	Z	R	A	U	U	B	L	A	P	M	H	M	J	O
K	E	Y	C	I	K	K	M	O	Y	Ü	Q	S	E	O
Q	J	N	İ	N	L	I	O	S	P	L	N	D	C	I
Q	Z	O	Q	U	L	J	O	C	U	K	A	Q	A	R
M	U	K	A	T	A	A	K	S	Ö	Ş	R	İ	N	I

1. Geliri saray kadınlarına (padişahın annesi, kızları, kız kardeşleri vb.) verilen arazilerdir.
2. Geliri doğrudan devlet hazinesine aktarılan arazilerdir.
3. Geliri sınır boylarındaki askerlere bırakılan arazilerdir.
4. Bazı devlet adamlarına ve sınırlarda iskân ettirilen beylere başarı ve sadakatlerine karşılık bırakılan arazilerdir.
5. Mülkiyeti gayrimüslimlere ait olan topraklardır.
6. Geliri devlet adamlarına ve savaşlarda başarılı olmuş askerlere hizmet bedeli olarak bırakılan arazilerdir.
7. Mülkiyeti Müslümanlara ait olan topraklardır.
8. Geliri kale muhafızlarına ve tersane giderlerine bırakılan arazilerdir.

1. **Osmanlı Devleti'nin kurulup gelişmesinde;**

I. akıncı uç beylerinin fetihleri,

II. Anadolu'nun siyasi durumu,

III. bazı Türk beyliklerin destekleri

durumlarından hangileri etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I, II ve III

2. **Aşağıdaki durumlardan hangisinin Osmanlı Devleti'nin kurulup gelişmesinde etkili olduğu söylenemez?**

A) Gaza ve cihat ruhu ile Doğu Roma üzerine seferler yapılması

B) Yetenekli padişahların yönetime gelmesi

C) Ahiyan-ı Rûm ve Bâcıyân-ı Rûm gibi askerî, sosyal ve iktisadi grupların varlığı

D) Anadolu Türk siyasi birliğinin sağlanmış olması

E) Anadolu beylikleri arasındaki mücadelelere girilmemesi

3. Osmanlı Devleti, fetih bölgelerinde yol, cami, medrese, çeşme, han, kervansaray, hamam, tekke ve zaviye gibi imar çalışmalarında bulunmuştur.

Bu bilgiyle Osmanlı Devleti'yle ilgili;

I. toplumun ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulduğu,

II. fetih bölgelerinde Türk-İslam kimliğinin yayıldığı,

III. devlet otoritesinin kurulmaya çalışıldığı

yargılarından hangisine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

4. Osmanlı Devleti, Kuruluş Dönemi'nde sınırlarını Doğu Roma ve Balkanlar ile Anadolu beylikleri yönünde kolayca genişletmiştir.

Bu durumun yaşanmasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

A) Doğu Roma İmparatorluğu içerisinde hanedan çekişmelerinin yaşaması

B) Osmanlı'da geleneksel Türk veraset sisteminin uygulanması

C) Balkanlarda bulunan devletler arasında siyasi birliğin bulunmaması

D) Osmanlıların fetih bölgelerinde teşkilatlanma çalışmalarına önem vermesi

E) Anadolu'daki Türk beylikleri arasında mücadelelerin sürmesi

5. Osmanlılar Rumeli'ye geçtikten sonra ele geçirdikleri topraklara Anadolu'nun çeşitli yerlerinden önemli miktarda Türk nüfusu yerleştirmiştir. Rumeli'ye yerleştirilen bu Türkmenlerin iskânında Anadolu'daki bazı tarikatlara mensup dervişler de önemli rol oynamıştır.

Bu bilgiyle;

I. Anadolu'da beyliklerin itaat altına alındığı,

II. daha ileriye fetih yapma imkânın doğduğu,

III. Türk İslam kimliğinin Balkanlara yayıldığı

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

6. Osmanlılar, Rumeli ve Balkanlarda fethedilen bölgelere Anadolu'dan Türkmenleri yerleştirerek bu bölgelerde han, hamam, medrese ve cami gibi imar faaliyetlerini de yürütmüştür.

Osmanlıların Rumeli ve Balkanlarda izlediği bu faaliyetlerin aşağıdakilerden hangisine yönelik olduğu söylenebilir?

A) Halkın sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasına

B) Hristiyanların mezhep farklılıklarının giderilmesine

C) Anadolu'nun etnik ve kültürel yapısının değiştirilmesine

D) Bölge insanlarının devlet yönetimine alınmasına

E) Balkanlardaki mezhep çatışmalarının sona erdirilmesine

1.E 2.D 3.E 4.B 5.D 6.A 7.D 8.C 9.D 10.B 11.B 12.D

7. Osmanlı Devleti'nde İskân siyaseti konusunu işleyecek olan Göktuğ Öğretmen, öğrencilerine "İskân siyaseti deyince aklınıza neler geliyor?" sorusunu yöneltmiştir. Sınıftaki öğrencilerden bazılarının cevapları şu şekildedir:

I. Balkanlarda Osmanlıların kalıcılığı sağlanmıştır.

II. Anadolu'da yoğunlaşan konar-göçer Türkmen sorununa yeni yerleşim alanları açılmıştır.

III. Balkanlardaki Hristiyanların mezhep birliği sağlanmıştır.

IV. Balkanlara Türk ve İslam kimliği kazandırmıştır.

Öğrencilerin verdiği bu cevaplardan hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) I ve II C) III ve IV

D) I, II ve IV E) I, III ve IV

8. **Osmanlı Devleti'nin Balkan fetihlerinin kalıcılığını sağlamak amacıyla uyguladığı politikalar arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?**

A) Bölge insanlarına inanç özgürlüğü hakkı verme

B) Halktan alınan vergi oranlarını düşürme

C) Şehzadelerin sancağa çıkmasını sağlama

D) Fethedilen yerlerde iskân siyasetini uygulama

E) Bölgede imar faaliyetlerini hızlandırma

9. **Osmanlı Devleti'nin Rumeli ve Balkanlarda uyguladığı İskan siyasetinin;**

- konar-göçer Türkmenlerin seçilmesi,
- İskan edilenlerden belli bir süre vergi alınmaması,
- yerleşim yerlerinde gereksinim duyulan malzemelerin devlet tarafından sağlanması,
- geçerli bir neden olmaksızın iskan ettirilen kişilerin eski yerlerine geri dönememesi

özellikleri dikkate alındığında bu sistem ile aşağıdakilerden hangisinin hedeflediği söylenemez?

A) Devlet otoritesinin sağlanmasının

B) Konar-göçer Türkmenlerin yerleşik yaşama geçirilmesinin

C) Fetih bölgelerinde Türk-İslam kimliğinin yerleştirilmesinin

D) İkili devlet teşkilatının kurulmasının

E) Tarımsal faaliyetlerin artmasının sağlanmasının

10. **Osmanlı Devleti'nin, Balkanlarda fethettiği topraklarda aşağıdakilerden hangisini uyguladığı söylenemez?**

A) Bölge insanlarına adalet ve hoşgörü ile yaklaşma

B) Dogmatik düşüncenin bölge halkına benimsetilmesi

C) Fethedilen topraklarda iskân politikasını uygulama

D) Bölgede halk yararına olan kurumların oluşturulması

E) Halkın yarına vakıf örgütlerinin kurulması

11. Osmanlıların Rumeli topraklarında kullanılan yerleşim yeri adlarının Anadolu'daki boyların veya bazı yerlerin isimlerini taşımıştır. Bu isimler arasında Canikli, Geredeli, Saruhanlı, Oğuzlar, Menteşeli, Balabanlı, Tatarlar gibi Türkmen boylarının isimleri yer almıştır.

Osmanlı Devleti'nde görülen bu durum aşağıdakilerden hangisi ile açıklanabilir?

A) Tımar sistemi B) İskan politikası

C) İstimalet siyaseti D) Kapıkulu Ocağı

E) Devşirme sistemi

12. **Osmanlı Devleti'nin fetih siyaseti içerinde uyguladığı iskân politikasıyla;**

I. şehirleşmeyi önlemek,

II. düzenli olarak vergi toplamak,

III. insanların, kervanların ve ordunun güvenliğini sağlamak

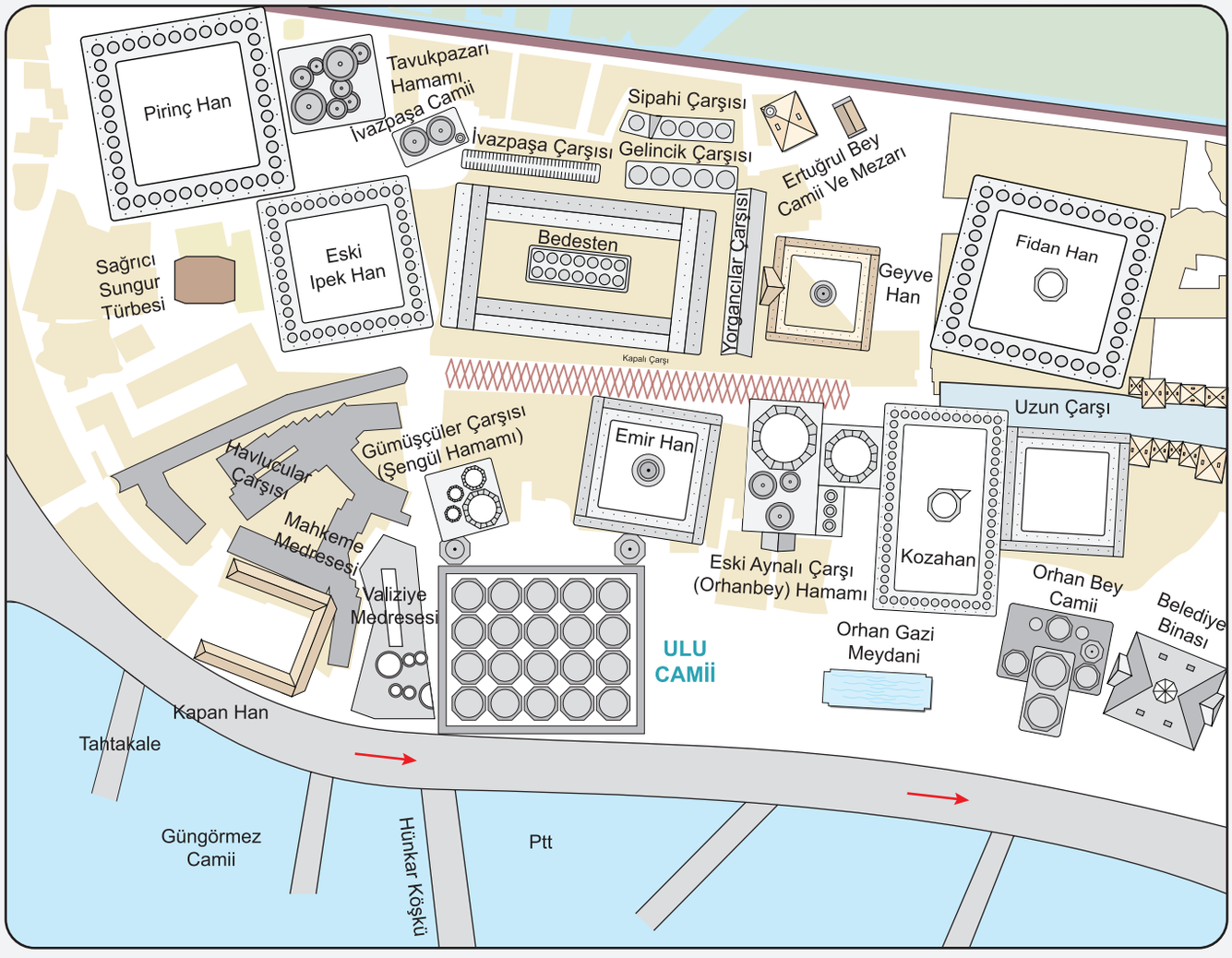
hedeflerinden hangilerini gerçekleştirmek istediği söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

Etkinlik-7

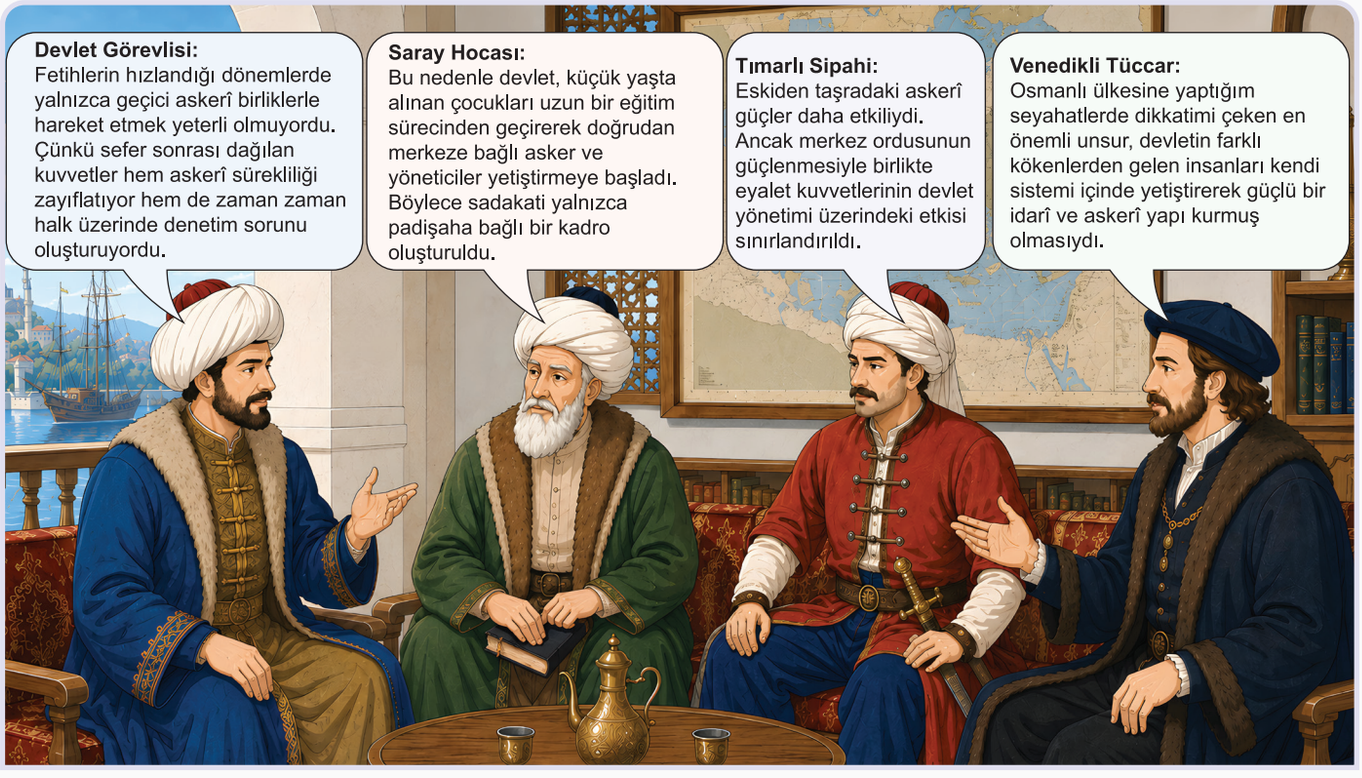
Aşağıda Bursa "Bursa Tarihi Çarşı ve Hanlar Bölgesi Krokisi" **verilmiştir. Krokiyi inceleyerek verilen soruları cevaplayınız.**

1. Krokideki Osmanlı Devleti'nde eğitim sistemi içerisinde faaliyet gösteren yapıları yazınız.

2. Krokiden hareketle Osmanlılar hangi yapıları ticaretin geliştirilmesi amacıyla oluşturmuştur?

3. Krokiye göre Osmanlı Devleti'nde şehir mimarisi oluşturulurken hangi yapıların kurulmasına önem verilmiştir?

1 - 2. soruları yukarıdaki bilgilere göre cevaplayınız.

Bir tarih kulübü, "Osmanlı Devleti'nde Merkezîleşme Politikaları" konulu canlandırmalı bir panel düzenlemiştir. Panelde farklı dönemleri temsil eden öğrenciler arasında şu konuşmalar geçmiştir:

1. **Bu konuşmalardan hareketle Osmanlı Devleti ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine <u>ulaşılamaz</u>?**

A) Osmanlı Devleti, merkezî otoriteyi güçlendirmek amacıyla doğrudan padişaha bağlı bir askerî-idarî yapı oluşturmuştur.

B) Devşirme sistemi, yalnızca asker ihtiyacını karşılamaya yönelik dar kapsamlı bir uygulama olarak kalmıştır.

C) Kapıkulu sistemi sayesinde taşradaki yerel askerî güçlerin etkisi dengelenmeye çalışılmıştır.

D) Osmanlı Devleti, fetihlerin sürekliliğini sağlamak amacıyla profesyonel askerî birlikler oluşturmuştur.

E) Osmanlı yönetimi, farklı toplumsal unsurları devlet hizmetine kazandırabilecek esnek bir yapılanma geliştirmiştir.

2. "Osmanlı Devleti'nin farklı kökenlerden gelen insanları kendi sistemi içinde yetiştirerek güçlü bir idarî ve askerî yapı oluşturması" **aşağıdaki Osmanlı uygulamalarından hangisiyle doğrudan ilişkilidir?**

A) Lonca teşkilatı

B) İskân politikası

C) Devşirme sistemi

D) Müsadere usulü

E) Tımar sistemi

1.B 2.C 3.C 4.E

3 - 4. soruları yukarıdaki bilgilere göre cevaplayınız.

Bir belgesel programında tarihçiler, Osmanlı Devleti'nin Rumeli'de uyguladığı iskân politikasını farklı yönleriyle değerlendirmektedir.

3. Bu konuşmalardan hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) Osmanlı Devleti, Rumeli'de hâkimiyetini sürdürebilmek için demografik ve kültürel dönüşümü birlikte hedeflemiştir.

B) Rumeli'de uygulanan iskân politikası, Osmanlıların bölgeyi yalnızca askerî üs olarak görmediğini göstermektedir.

C) Osmanlı Devleti'nin Rumeli'deki kalıcılığı sadece askerî başarılarla açıklanabilecek bir süreçtir.

D) Anadolu'dan Rumeli'ye gerçekleştirilen nüfus aktarımı, bölgenin kültürel yapısında etkili olmuştur.

E) Osmanlı Devleti'nin fethedilen bölgelerde uyguladığı politikalar, toplumsal uyumu ve merkezî otoriteyi güçlendirmeyi amaçlamıştır.

4. Osmanlı Devleti'nin Rumeli'de uyguladığı iskân politikasına ilişkin aşağıdaki değerlendirmelerden hangisi, görselde verilen bilgilerle çelişir?

A) Anadolu'dan getirilen Türkmen nüfusun stratejik bölgelere yerleştirilmesiyle fethedilen toprakların elde tutulması amaçlanmıştır.

B) Yeni yerleşim alanlarında sosyal uyumu artırmak amacıyla yerli halk ile Türkmenlerin birlikte yaşaması teşvik edilmiştir.

C) Rumeli'de kurulan şehirlerin mimari yapılarında Anadolu'daki şehir kültürünün etkileri görülmüştür.

D) Osmanlı Devleti, iskân politikası sayesinde Rumeli'de yalnızca askerî değil ekonomik ve idarî istikrar da sağlamıştır.

E) İskân politikası kapsamında Rumeli'deki yerli halkın Anadolu'ya zorunlu göç ettirilmesi temel hedef hâline getirilmiştir

1 - 2. soruları yukarıdaki bilgilere göre cevaplayınız.

1. Bir tarih öğretmeni öğrencilerini Osmanlı şehir kültürünü tanımaları için bir geziye götürür. Gezi sırasında öğrenciler şu notları alır:

"İlk durakta öğrenciler ders verilen bir yapıyı gezdi. Burada eğitim veren kişilere özel odalar ayrılmıştı. Daha sonra halkın ücretsiz yemek yiyebildiği ve gelirinin hayır amacıyla kullanıldığı yapılardan oluşan bir komplekse geçildi. Çarşının merkezinde ise değerli kumaşların ve mücevherlerin satıldığı kapalı bir ticaret alanı dikkat çekiyordu. Öğretmen, bu yapıların çoğunun toplum yararına çalışan kuruluşlar sayesinde ayakta kaldığını söyledi."

Buna göre öğrencilerin gezdiği yerlerle ilgili aşağıdaki kavramlardan hangisinin açıklaması <u>yanlış</u> verilmiştir?

A) Medrese → Dinî ve pozitif bilimlerin okutulduğu eğitim kurumu

B) Müderris → Medresede ders veren öğretim görevlisi

C) Bedesten → Değerli eşyaların alınıp satıldığı kapalı çarşı

D) Vakıf → Devlet hazinesine gelir sağlamak amacıyla kurulan kuruluş

E) Külliye → Bir cami etrafında toplanan sosyal yapılardan oluşan kompleks

2. Gezi sırasında öğrencilerin gördüğü medrese, imarethane ve bedesten gibi yapıların aynı şehirde uzun yıllar hizmet verebilmesinde aşağıdakilerden hangisi en etkili olmuştur?

A) Tımar sistemi B) Vakıf sistemi C) Devşirme sistemi D) İltizam sistemi E) Müsadere sistemi

3. Bir üniversitede düzenlenen "Osmanlı'nın Devletleşme Süreci ve Jeopolitik Hamleleri" başlıklı sempozyumda tarihçiler, Osmanlı Devleti'nin XIV. yüzyıldaki fetih ve savaşlarını yalnızca askerî başarı olarak değil; psikolojik üstünlük, stratejik kuşatma ve kıtalararası hâkimiyet süreci açısından değerlendirmiştir. Oturum sonunda yayımlanan bildirgede şu ifadeler yer almıştır:

"Osmanlılar başlangıçta Doğu Roma'nın çevresindeki şehirleri ele geçirerek imparatorluğun savunma reflekslerini zayıflatmış, ardından Rumeli'ye geçişle birlikte Avrupa siyasetinin doğrudan bir aktörü hâline gelmiştir. Balkanlarda kazanılan başarılar Osmanlı egemenliğini kalıcılaştırırken, bazı gelişmeler ise bu yükselişi geçici olarak sekteye uğratmıştır. Ancak bütün süreç birlikte değerlendirildiğinde Osmanlı Devleti'nin bölgesel bir uç beyliğinden uluslararası bir siyasî güce dönüşüm çizgisi açık biçimde görülmektedir."

Bu bildirgeye göre aşağıdaki yorumlardan hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) Bursa ve İznik'in fethedilmesi, Doğu Roma'nın Anadolu'daki askerî ve psikolojik direncini önemli ölçüde sarsmıştır.

B) Rumeli'ye geçiş ve Edirne'nin fethedilmesi, Osmanlıların Avrupa içlerine yönelik sistemli fetih politikasının altyapısını oluşturmuştur.

C) I. ve II. Kosova savaşları, Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki hâkimiyetinin askerî başarıdan öte siyasî kalıcılığa dönüştüğünü göstermektedir.

D) Ankara Savaşı sonrasında ortaya çıkan gelişmeler, Osmanlı Devleti'nin merkezî otoritesini güçlendirerek fetih hareketlerini hızlandırmıştır.

E) Osmanlı Devleti'nin XIV. yüzyıldaki askerî faaliyetleri, yalnızca toprak kazanma amacı taşımamış; aynı zamanda stratejik, siyasî ve psikolojik sonuçlar doğurmuştur.

4 - 5. soruları aşağıdaki harita bilgisine göre cevaplayınız.

4. Haritada turuncu renkle sınırları verilen ve 1503 yılında yıkılan devlet aşağıdakilerden hangisidir?

A) Karakoyunlu B) Safevi C) Akkoyunlu

D) Dulkadiroğulları E) Ramazanoğulları

5. Osmanlı Devleti ile Fatih Sultan Mehmet Dönemi'nde bu devletin komşu olması 1473 yılında aşağıdaki savaşlardan hangisinin ortaya çıkmasında etkili olmuştur?

A) Otlukbeli B) Ankara C) Kösedağ

D) Mercidabık E) Pasinler

10. SINIF 2.ÜNİTE - BEYLİKTEN DEVLETE OSMANLI (1299-1453) - YAZILI SENARYOSU - 1

Adı Soyadı: Sınıfı: Numarası: Puan:

1. Osmanlı Devleti kurulduğu sırada çağdaş olan devletleri yazınız.

2. Osman Gazi ve Orhan Bey dönemlerine ait verilen aşağıdaki haritalar incelendiğinde Osmanlı Devleti'nin genel durumuyla ilgili neler söylenebilir? Yazınız.

Osman Gazi Dönemi'nde Osmanlı Beyliği'nin Durumu

Orhan Bey Dönemi'nde Osmanlı Beyliği'nin Durumu

3.
- Bursa'nın fethedilmesi
- Niğbolu Savaşı
- Sırpsındığı Savaşı
- I. Kosova Savaşı
- Varna Savaşı

Yukarıda verilen tarihî gelişmeleri kronolojik sıraya uygun bir şekilde yazınız.

I.

II.

III.

IV.

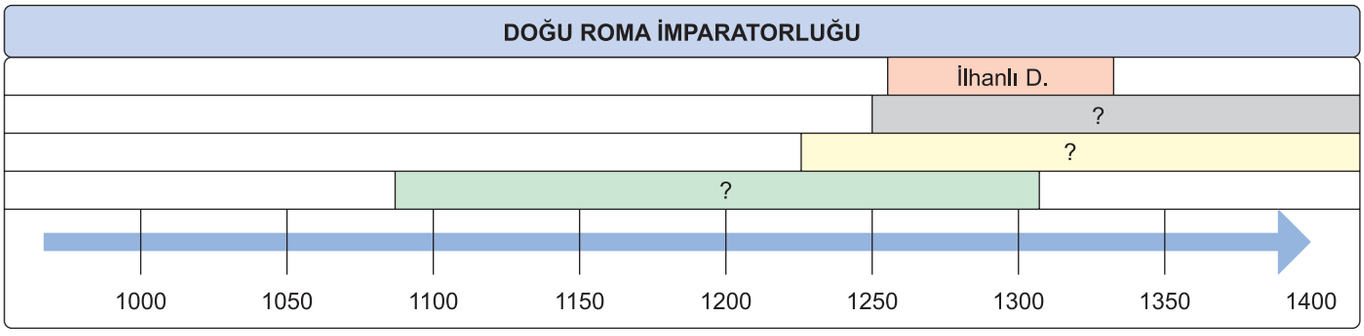
V.

4. I. Murat'ın Anadolu'da Türk siyasi birliğini sağlamak amacıyla Osmanlı Devleti'nin sınırlarına dâhil ettiği Türk beylikleri hangileridir? Bu Türk beyliklerinin Osmanlı sınırlarına dâhil edilmesinde nasıl bir politika izlenmiştir? Açıklayınız.

10. SINIF 2.ÜNİTE - BEYLİKTEN DEVLETE OSMANLI (1299-1453) - YAZILI SENARYOSU - 5

Adı Soyadı: Sınıfı: Numarası: Puan:

1. Aşağıda verilen örneklerden hareketle XIV. yüzyılın başında Yakın Doğu ve Karadeniz'in kuzeyinde yer alan ülkeleri tarih şeridi üzerinde gösteriniz.

2. Ahi teşkilatının Osmanlı Devleti'nin kuruluşu ve büyümesine katkıları neler olmuştur? Açıklayınız.

3.
- I. Murat savaş alanını gezerken bir Sırp askeri tarafından hançerlenerek şehit edilmiştir.
- I. Murat'ın şehit edilmesinden sonra devlet adamlarının ittifakıyla yerine oğlu I. Bayezit (Yıldırım) geçmiştir.
- Sırplar yeniden Osmanlı hâkimiyetini tanımak zorunda kaldılar, Balkanlardaki Türk hâkimiyeti güçlenmiştir.
- Tuna'nın güneyinde Osmanlı Devleti'ne karşı koyacak önemli bir güç kalmamıştır.

Hakkında bazı bilgiler verilen bu savaşın adı nedir? Yazınız.

4. 1402 Ankara Savaşı'ndan Emir Timur'un Anadolu beyliklerine topraklarını geri vermekle ve Osmanlı ülkesini de Yıldırım Bayezit'in oğulları arasında paylaştırmakla neyi amaçlamıştır? Açıklayınız.

5. Osmanlılar "Kuruluş Dönemi'nde" **Anadolu'da Türk siyasi birliğini sağlamak amacıyla hangi politikaları izlemiştir? Açıklayınız.**

6. Osmanlıda Edirne Külliyesinin "Darüşşifa" denilen hastanesi, akıl ve ruh hastalarının tedavi yeriydi. Avrupa ülkelerinde akıl hastaları "şeytanla iş birliği yapmış" denilerek diri diri yakılırken Darüşşifada böyle hastalar müzikle, çiçekle ve özel beslenme yöntemleriyle tedavi edilirdi. Yararlı olduğu anlaşılan bu tedavi usulleri, ancak XX. yüzyılın ortalarından itibaren bazı Batı ülkelerinde uygulanmaya başlandı.
Darüşşifanın, müzik aleti çalan yedi "sazende"si, şarkı söyleyen üç "hanende"si vardı. Musikinin hastalara iyi geldiği tecrübeyle anlaşılmıştı. Darüsşşifada lale, sümbül, karanfil, şebboy, yasemen, nesrin, deveboynu vs. gibi çiçekler bol miktarda yetiştirilirdi. Bu çiçeklerin yalnız renkleri değil, kokuları da akıl hastalarının tedavisinde olumlu sonuçlar vermekteydi.
Edirne Darüşşifasına bağlı eczanede, bedava ilaç dağıtılırdı. Herkes, istediği kadar ilaç alabilme hakkına sahipti. Ancak eczanenin bir duvarına, gerçekten hasta ve fakir olanların ilaç almalarını belirten ve Sultan Bayezit'in mührünü taşıyan bir temenni yazısı asılmıştı. Padişahın bedduasına uğramak korkusu yüzünden, varlıklı kişilerin veya ticaret yapma düşüncesinde olanların, bu fırsattan kötü maksatla yararlanmaya kalkıştıkları görülmemiştir.

Bu bilgilere göre vakıfların Osmanlı Devleti'ne ne tür kazanımları olmuştur? Açıklayınız.

7. Osmanlı Devleti'nde aşağıdaki yetkililerin görevleriyle ilgili bilgi veriniz.

Şeyhülislam	
Kazasker	
Kadı	
Naip	

8. Aşağıdaki Osmanlı askerî teşkilatı içerisindeki kavramlarını açıklayınız.

Yeniçeri Ağası	
Kaptan-ı Derya	
Cebeci Ocağı	
Cebelü	

9. I. Mehmet'in (Çelebi) Osmanlı tarihindeki önemini kısaca açıklayınız.

10. Yıldırım Bayezit Dönemi'nde Osmanlı denizciliğinin gelişmesi için atılan adımları yazınız.

Ünite Konu Başlıkları

- Osmanlı Devleti'nin Cihan Devleti Hâline Gelmesi
- Osmanlı Devleti'nin Yönetim ve Ordu Yapısında Değişim
- Avrupalıların Sömürgeci Politikaları
- Osmanlı Devleti'nde İsyanlar
- Osmanlı Devleti'nde Bilim, Kültür, Eğitim ve Sanat

Bu ünitede neler öğreneceğiz?

- 1453-1683 yılları arasındaki siyasi ve askerî mücadelelerin Osmanlı Devleti'nin cihan devleti hâline gelmesindeki rolünü
- 1453-1683 yılları arasında Osmanlı Devleti'nin yönetim ve ordu yapısında meydana gelen değişim ve sürekliliğini
- Avrupalıların sömürgeci politikalarının etkilerini
- 1453-1683 yılları arasında Osmanlı Devleti'nde öne çıkan isyanların neden ve sonuçlarını
- 1453-1683 yılları arasında Osmanlı Devleti'nin bilim, kültür, eğitim ve sanat alanlarında ortaya çıkan gelişmelere ilişkin oluşturduğu özgün ürünlerini

Kısa Bilgiler

İSTANBUL'UN FETHİ 29 MAYIS 1453

II. MEHMET (FATİH) DÖNEMİ

FETHİN NEDENLERİ

- Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü sağlamak.
- Doğu Roma'nın, Osmanlı şehzadelerini kışkırtması.
- Doğu Roma'nın Anadolu beyliklerini Osmanlıya karşı kışkırtması.
- Doğu Roma'nın Haçlıları Osmanlı üzerine kışkırtması.
- İstanbul'un Asya'yı Avrupa'ya, Karadeniz'i Akdeniz'e bağlayan bir konumda bulunması.
- Osmanlıların İpek Yolu'na hâkim olmak istemesi.
- Karadeniz ticaret yolunu ele geçirme düşüncesi.
- Hz. Muhammet'in hadis-i şerifi.

FETİH İÇİN YAPILAN HAZIRLIKLAR

Osmanlının Fetih İçin Yaptığı Hazırlıklar;

- Karadeniz'den gelebilecek yardımları önlemek amacıyla **Rumeli Hisarı** yaptırılmıştır.
- Türk mühendisler ve Macar asıllı Urban'a **"Şahi"** adı verilen büyük toplar döktürülmüştür.
- **Tekerlekli kuleler** hazırlanmıştır.
- 400 parçalık güçlü bir **donanma** oluşturulmuştur.
- Eflak, Sırbistan, Venedik ve Karamanoğulları ile var olan antlaşmalar yenilenmiştir.
- Balkanlara **öncü birlikler** konumlandırılmıştır.

Doğu Roma'nın Aldığı Savunma Tedbirleri;

- Surlar ve kaleler onarılmıştır.
- Haliç'e zincir çekilmiştir.
- **"Grejuva"** denilen Rum Ateşi hazırlanmıştır.
- Papadan yeniden yardım istenmiştir. Bunun için Ayasofya Kilisesi'nde ayin düzenlenmiştir.

FETHİN SONUÇLARI

Türk Tarihi Açısından Sonuçları;

- Osmanlı'nın **"toprak bütünlüğü"** sağlanmıştır.
- Osmanlı, **"imparatorluk"** konumuna ulaşmıştır.
- Osmanlı **"Yükselme Dönemi"** başlamıştır.
- İstanbul, Osmanlının **başkenti** olmuştur.
- **Boğazlar, Karadeniz** ve **İpek** ticaret yolları Osmanlılara geçmiştir.
- II. Mehmet **"Fatih"** (Fetheden) ünvanını almış ve **"Sultan'ul - Berreyn ve Hakan'ul-Bahreyn"** (iki kıta ile iki denizin hâkimi) olarak anılmaya başlamıştır. II.Mehmet **"Kayser-i Rum"** ünvanı da kullanmıştır.
- Fetih, **"Feth-i Mübin"** olarak isimlendirilmiştir.

Dünya Tarihi Açısından Sonuçları:

- Fetihte büyük topların kullanımı Avrupa'da **feodal sistemi zayıflatmış** mutlak krallıkların güçlenmesine neden olmuştur.
- Orta Çağ kapanmış, **Yeni Çağ** başlamıştır.
- Avrupa'da **Rönesans** hareketlerinin ortaya çıkmasında etkili olmuştur.
- Yeni yerlerin keşfedilmesine neden olmuştur.

BALKANLARDA YAPILAN FETİHLER

- **Eflak, Boğdan, Bosna, Hersek, Sırbistan, Karadağ, Arnavutluk, Mora** ele geçirilmiştir.

ANADOLU'DA YAPILAN FETİHLER

- Cenevizlilerden **Amasra** alınmıştır.
- İsfendiyaroğullarından **Kastamonu** ve **Sinop** alınmıştır.
- 1461'de **Trabzon Rum İmparatorluğu** yıkılmıştır.
- Karamanoğullarından **Konya** ve **Karaman** alınmıştır.
- Akkoyunlularla 1473'te yapılan **Otlukbeli Savaşı** kazanılmıştır.

DENİZLERDE YAPILAN FETİHLER

- İmroz, Taşoz, Bozcaada, Limni, Semadirek, Midilli, Eğriboz adaları Venediklilerden alınmıştır.
- Venediklilerle 16 yıl süren savaşların ardından yapılan antlaşma ile Venediklilere **ticarî imtiyaz** verilmiştir.
- Kırım'ın fethi ile **"Karadeniz Türk gölü"** hâline gelmiştir.
- İtalya'nın **Otranto** şehri fethedilmiştir.
- **Mora** fethedilmiştir.

II. SELİM DÖNEMİ

SAKIZ ADASI'NIN ALINMASI - 1566

- **Piyale Paşa** tarafından Venedik'ten alınmıştır.

KIBRIS ADASI'NIN ALINMASI - 1571

- **Lala Mustafa Paşa** komutasındaki Osmanlı donanması Kıbrıs'ı almıştır.

İNEBAHTI DENİZ SAVAŞI - 1571

- **Kıbrıs'ın alınması üzerine** Malta, Papalık, Venedik ve İspanyollardan oluşan Haçlı donanması **İnebahtı Limanı**'nda Osmanlı donanmasını yakmıştır.

TUNUS'UN ALINMASI - 1574

- Tunus, **İspanyolların** elinden alınmıştır.

BİLGİ DENİZİ

*Tunus'un alınmasıyla **"Garp Ocakları"** adıyla bilinen Cezayir, Tunus ve Trablusgarp Osmanlı hâkimiyetine girmiş oldu.*

III. MURAT DÖNEMİ

FAS'IN ALINMASI - 1577

- Fas **Vadiüsseyl Savaşı** (Vadilmehâzin, Kasrulkebir, Üç Kral Savaşı) öncesinde Osmanlı Devleti'nin vassalı olduğunu ve Osmanlı himâyesine girdiğini kabul etti.

FERHAT PAŞA ANTLAŞMASI - 1590

- **Meşaleler Muharebesi** ile başlayan Osmanlı seferleri 1590'da imzalanan Ferhat Paşa Antlaşması ile sona erdi.
- Osmanlılar **doğudaki en geniş** sınırlarına ulaşmışlardır.

III. MEHMET DÖNEMİ

HAÇOVA MEYDAN MUHAREBESİ

- 1596'da III. Mehmet Dönemi'nde Avusturya ile yapılan **Haçova Savaşı**'nı Osmanlı kazanmıştır. Haçova Savaşı Osmanlı Devleti'nin Avrupa'da kazandığı **son meydan savaşı**dır.

I. AHMET DÖNEMİ

- 1606'da Avusturya ile **Zitvatorok Antlaşması** imzalanmıştır.

BİLGİ DENİZİ

Zitvatorok ile Avusturya arşidükü (prensi) Osmanlı padişahı ile mütekabil (Osmanlı Sultanı ile Avusturya imparatorunun protokolde dengi kabul edilmiştir.) ve Osmanlı Devleti'nin Avusturya üzerindeki siyasi üstünlüğü sona ermiştir.

II. OSMAN DÖNEMİ

HOTİN SEFERİ - 1621

- 1621'de Lehistan'a ait Hotin Kalesi Lehistan'ın barış isteği üzerine iki ülke arasında **Hotin Antlaşması** imzalanarak alınmıştır.

BİLGİ DENİZİ

- ***Hotin Seferi** dönüşünde Yeniçeri Ocağı'nı kaldırmaya yönelik **ilk** adımı atan padişahtır.*
- ***Genç Osman**, bu düşüncesi nedeniyle yeniçeriler tarafından katledilmiştir.*

IV. MURAT DÖNEMİ

KASR-I ŞİRİN ANTLAŞMASI - 1639

- IV. Murat, İran üzerine iki sefer düzenlemiştir. **Revan Seferi** ile Doğu Anadolu, **Bağdat Seferi** ile Irak Safevilerden geri alınmıştır.
- İki devlet arasında **Kasr-ı Şirin Antlaşması** imzalandı. Buna göre;
  - ► Azerbaycan ve Revan Safevilere, Bağdat Osmanlıya bırakıldı.

BİLGİ DENİZİ

*Kasr-ı Şirin Antlaşması ile günümüz **Türk-İran sınırı** belirlenmiştir.*

IV. MEHMET DÖNEMİ

GİRİT'İN FETHİ - 1672

- Venediklilerin elindeki ***Girit*** 24 yıl süren kuşatma sonucunda ***Köprülü Fazıl Ahmet Paşa***'nın sadrazamlığı döneminde fethedilmiştir.

BUCAŞ ANTLAŞMASI - 1672

- IV. Mehmet Dönemi'nde Lehistan ile yapılan mücadeleler sonucunda 1672'de **Bucaş Antlaşması** imzalanarak Polonya'nın en önemli kalesi olan **Komaniçe Kalesi**, **Podolya** ve **Ukrayna alınmış**, Osmanlı Devleti **batıda en geniş sınırlarına** ulaşmıştır.

BİLGİ DENİZİ

*Leh Meclisinin bu antlaşmayı onaylamaması üzerine 1673'te Osmanlı-Leh Savaşı yeniden başladı. 1676 yılına kadar süren bu savaş, Bucaş Antlaşması esas alınarak yapılan **Zuravno (İzvançe) Antlaşması**'yla sona erdi.*

Etkinlik-1

Aşağıda karışık olarak verilen padişahların tahta geçişlerini kronolojik olarak sıralayınız.

II. Mehmet | II. Selim | II. Bayezit | III. Murat | I. Süleyman | I. Selim

1 2 3 4 5 6

Etkinlik-2

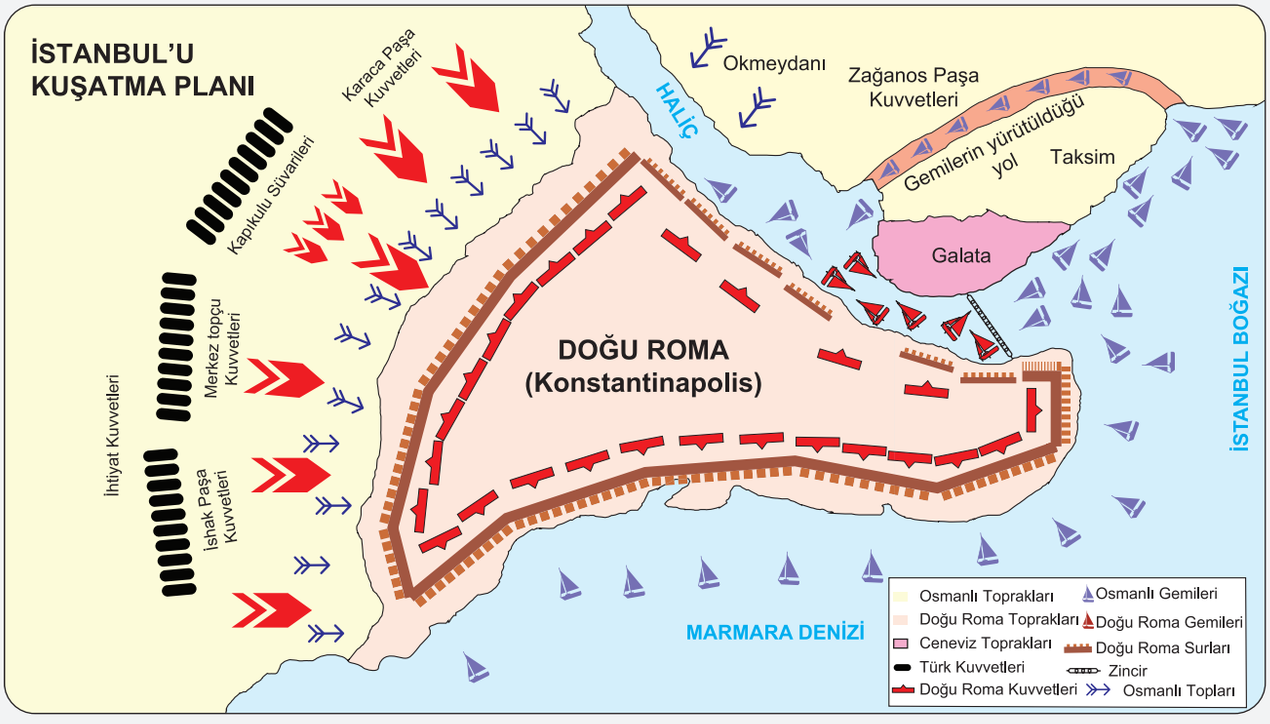
Aşağıda İstanbul'un Fetih süreciyle ilgili verilen kutucuk numaralarını kullanarak soruları cevaplayınız.

1. Şahi	2. Karamanoğulları	3. Çandarlı Halil Paşa	4. Kızıl Elma
5. Haliç	6. Urban	7. Feth-i Mübin	8. Grejuva
9. Hz. Muhammet	10. Rumeli Hisarı	11. Akşemseddin	12. Silivri/Vize

1. Osmanlıların İstanbul'un Fethi'nde kullandığı bir çeşit top. ( )
2. Doğu Roma'nın Osmanlı askerlerine ve gemilerine karşı kullandığı bir silah türü. ( )
3. II.Mehmet'in, İstanbul'un fethi sırasında tehdit oluşturabileceği gerekçesiyle anlaşma yaptığı Türk beyliği. ( )
4. II. Mehmet'in İstanbul'u fethetmek amacıyla fethettiği kaleler. ( )
5. İstanbul'un Fethi'nde de yer alan II.Mehmet'in hocası. ( )
6. Allah'ın müjdelediği büyük fetih veya "apaçık fetih" anlamında İstanbul'un Fethi'ne verilen isim. ( )
7. "İstanbul muhakkak fethedilecektir. Onu fetheden komutan ne güzel komutan ve onun askeri ne güzel askerdir." sözü ile İstanbul'un fethini müjdelemiştir. ( )
8. Türklerin cihan hâkimiyeti idealinin imgesidir. Osmanlı ile bütünleşen bu ideal, fethi amaçlanan yerler için kullanılmıştır. ( )
9. İstanbul'un fethi sırasında Doğu Roma'nın Osmanlı gemilerinin geçişini önlemek için zincirle kapattığı bölgenin adı. ( )
10. II.Mehmet'in büyük dedesi Yıldırım Bayezit Dönemi'nde yaptırılan Anadolu Hisarı'nın karşısına inşa ettirdiği yapı. ( )
11. II.Mehmet'in İstanbul'un Fethi sonrasında muhasaraya karşı çıkması nedeniyle malına müsadere uyguladığı vezir-i azam. ( )
12. II. Mehmet'in İstanbul'un muhasarasında kullanılacak topları döktürdüğü Macar asıllı usta. ( )

Etkinlik-3

İstanbul'un muhasarasını gösteren aşağıdaki haritayı inceleyerek ulaşabileceğiniz yargıların sonunu "✓" ile işaretleyiniz.

1) Osmanlılar gemileri karadan yürütmüştür. ☐

2) Doğu Roma, muhasara esnasında hiç bir Hristiyan Avrupalı devletten yardım almamıştır. ☐

3) Doğu Roma'nın Anadolu yakasında toprakları bulunmaktadır. ☐

4) Osmanlılar Doğu Roma'yı hem karadan hem de denizden muhasara etmiştir. ☐

5) İstanbul'un muhasarası esnasında Osmanlı Devleti'ne Anadolu beyliklerinin tamamı asker göndermiştir. ☐

6) Osmanlı Devleti savaşta ateşli silah kullanmıştır. ☐

7) Osmanlı Devleti'nin ordusunda sadece Kapıkulu askerleri yer almıştır. ☐

8) Haliç, İstanbul Boğazı'ndan gemi geçişine kapalıdır. ☐

9) Osmanlı Devleti, fetih sırasında Doğu Roma ile diplomatik ilişki kurmamıştır. ☐

10) Doğu Roma'nın Haliç bölümündeki surları diğer bölgelerdeki surlara oranla daha zayıftır. ☐

1. Yaren Öğretmen, öğrencilerine "Yeniçeriler, padişahın maiyetindeki kuvvetlerden yaya askerleridir. Balkanlardaki gelişmeler, elde daimi bir yaya kuvvetinin bulunmasını icap ettirmiş ve Acemi Ocağı ile bunun temeli atılmıştır. Hristiyan esirleriyle devşirmeler Acemi Ocağında yetiştirildikten sonra iki akçe gündelikle buraya alınırlar, kabiliyet ve kıdemlerine göre bu gündelik artardı. Kapıkulu Ocaklarının en itibarlısı olan yeniçeri askerleri, muharebe zamanında hükümdarın bulunduğu merkez kolda bulunurdu; muharebe esnasında hükümdar bunların arkasında ve ortasında at üzerinde dururdu. Yeniçeriler, sefere gidişlerde ve konaklarda padişahın etrafında bulunup onu korurdu." bilgisini vermiştir.

Öğretmenin bu ifadesinden aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı çıkarılamaz?

A) Yeniçeriler maaş alırlar mı?

B) Yeniçerilerin sefer esnasındaki konumu nasıldır?

C) Yeniçeri Ocağının kurulmasının nedenleri nelerdir?

D) Yeniçeri ve tımarlı sipahi arasındaki fark nedir?

E) Yeniçerilerin görevi nedir?

2. **Osmanlı Devleti'nde yaşanan aşağıdaki gelişmelerden hangisi devletin** "teokratik" **yapıya sahip olduğunun kanıtı olduğu söylenemez?**

A) Kazaskerlerin kadı ve müderrislerin atamasından sorumlu olması

B) Padişahların halife ünvanını kullanması

C) Cuma namazlarında padişah adına hutbe okunması

D) Divanda alınan kararlara şeyhülislamların fetva vermesi

E) Halk arasındaki davalarda şer'î hukukun uygulanması

3. Fatih sultan Mehmet, diğer padişahlar gibi başka bir Türk ailesinin güçlenip Osmanoğullarına alternatif olmasını istememiştir.

Fatih Sultan Mehmet'in yaptığı;

I. müsadere sisteminin uygulanması,

II. devşirme kökenli devlet adamlarının işbaşına getirilmesi,

III. şehzadelerin harem içerisinden evlilik yapma şartının getirilmesi

uygulamalarından hangilerinin bu amaca yönelik olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

4. **Osmanlı Devleti'nin sahip olduğu;**

I. çok uluslu yapıya sahip olma,

II. gayrimüslimlere inanç ve ibadet hakkı verme,

III. yönetimde ve askerlikte Müslümanları görevlendirme

özelliklerinden hangilerinin ülkede farklı uygulamaların görülmesine yol açtığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

5. Osmanlı Devleti'nde I.Ahmet Dönemi'nde tahta çıkma usulünde değişiklik yapılarak hanedanın en büyük ve en olgun üyesinin Osmanlı tahtına çıkması esası benimsenmiştir.

Osmanlı Devleti'nde bu uygulamanın;

I. taht kavgalarının önlenmesi,

II. şehzadelerin sarayda yetişmesi,

III. devşirme kökenli devlet adamlarının yetiştirilmesi

durumlarından hangilerine yönelik olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

6. Osmanlılarda devletin merkez yönetim ve karar organı olan Divan-ı Hümâyunda görüşülerek alınan kararlar padişaha sunulur, onun emir ve onayı alınırdı. Ayrıca bir kimse, ilk başvurduğu mercide hakkını alamadığı kanaatine vardığında Divan-ı Hümâyuna başvurabilirdi. Divan, en üst mahkeme olarak sorunu çözümlerdi. Divan-ı Hümâyun'a Fatih dönemine kadar padişahlar bizzat başkanlık yapmışlardı.

Bu bilgilere göre Divan-ı Hümayun ile ilgili;

I. kişisel başvurulara açık olduğu,

II. danışma organı olarak çalıştığı,

III. halkın temsilcilerinin bulunduğu

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

1.D 2.A 3.E 4.E 5.A 6.B 7.C 8.C 9.D 10.E 11.C 12.A

7. Ömer Öğretmen öğrencilerine: "Osmanlı Klasik Dönemi'nde Topkapı Sarayı'nda bulunan Enderun'da eğitim görenlerin bir kısmı daha sonra devlet içerisinde seyfiye sınıfında yüksek mevkilere çıkabilirdi.

Ömer Öğretmenin aşağıdakilerden hangisini bu mevki için örnek vermesi <u>beklenemez</u>?

A) Veziriazam
B) Kubbealtı Veziri
C) Şeyhülislam
D) Yeniçeri Ağası
E) Kaptan-ı Derya

8. Osmanlı padişahları devşirme kökenli yeniçeriler ve yöneticiler, Tımarlı Sipahilere karşı bir denge unsuru oluşturmuş, bu askerî gruplardan herhangi birisinin güçlü bir sınıf hâline gelmesine izin vermemiştir.

Osmanlı Devleti bu uygulama ile aşağıdakilerden hangisini amaçladığı <u>söylenemez</u>?

A) Devlet otoritesinin güçlü tutulmasını
B) İmtiyazlı grupların ortaya çıkmasının engellenmesini
C) Yeniçeriler ve Tımarlı sipahilerin rekabet hâlinde olmasını
D) Feodal devlet anlayışının oluşmasının önlenmesini
E) Padişahın mutlak gücünün korunmasını

9. Osmanlı Devleti'nde devşirme sisteminde Hristiyan reayanın çocukları, kapıkulu ocaklarına asker yetiştirmek üzere toplanır ve uzun bir eğitim sürecinden geçirilirdi. Bu sürecin ilk aşaması, çocukların Türk ailelerinin yanına verilmesiydi.

Osmanlı Devleti'nde devşirme sisteminde uygulanan bu yöntem ile,

I. ordunun Müslüman kimliğinin korunması,
II. zorunlu askerlik sisteminin yaygınlaştırılması,
III. Türk-İslam gelenek ve göreneklerinin öğretilmesi

durumlarından hangilerinin amaçlandığı söylenebilir?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve III
E) II ve III

10. Osmanlı Devleti'nde padişahların;

I. Pençik sisteminin kurulması,
II. Divan-ı Hümayunun oluşturulması,
III. Beylerbeylik makamının kurulması

faaliyetlerinden hangilerinin yönetimi geliştirilip ve fetihleri hızlandırma amacına yönelik olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) II ve III
E) I, II ve III

11. Osmanlı Devleti'nde Divan-ı Hümayun'da görev yapan devlet adamı ve görevi eşleştirmelerinden hangisi <u>yanlıştır</u>?

	Devlet	Görevi
A)	Nişancı	Padişahın ferman ve beratlarına tuğra çekerdi.
B)	Kazasker	Divanda en büyük askeri davalara bakar, kadı ve müderrislerin atamasından sorumluydu.
C)	Defterdar	Eyaletlerin başındaki görevliydi.
D)	Yeniçeri Ağası	Başkentin güvenliğinden sorumluydu.
E)	Vezirler	Sadrazamın verdiği görevleri yerine getirirlerdi.

12. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nde Topkapı Sarayı'nın Enderun bölümü ile ilgili doğru bir bilgi <u>değildir</u>?

A) Enderun öğrencileri kişisel gelişimlerini sağlamak amacıyla sadece dini eğitim almışlardır.
B) Mülkî ve askerî alanda yüksek dereceli devlet memuru yetiştirilmesi amacıyla açılmıştır.
C) II. Murat döneminde kurulmuş ve Fatih Dönemi'nde teşkilatlandırılmıştır.
D) Enderun'da sadrazam, vezir ve kumandan seviyesinde yöneticiler yetişmiştir.
E) Bu okula devşirilen gayrimüslim çocuklar alınıp yetiştirilmiştir.

1. **Avrupa tarihi ile ilgili aşağıdakilerden hangisinde I.de verilenin II.ye ortam hazırladığı <u>söylenemez</u>?**

	I	II
A)	Okyanus kıyısındaki limanların önem kazanması	Osmanlı Devleti'nin gelirlerinin artması
B)	Dünya'nın dolaşılması	Kiliseye olan güvenin azalması
C)	Feodalitenin zayıflaması	Merkezi krallıkların güçlenmesi
D)	Mesen sınıfının kurulması	Bilimsel çalışmaların hızlanması
E)	Pusulanın kullanılması	Yeni yaşam alanlarının keşfedilmesi

2. Sömürgecilik Faaliyetleriyle Amerika'dan gelen değerli madenler, kıtalar arasında yoğun bir maden ticaretinin başlamasını sağlamıştır. Avrupa'nın ticaret hacminin katlanarak artması, Osmanlı Devleti'ni olumsuz etkilemiştir. Çünkü Amerika'nın altın ve gümüşü, Osmanlı Devleti'nde büyük fiyat artışlarına sebep olmuştur.

Buna göre Osmanlı Devleti'nin durumuyla ilgili aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Batı tarzı ıslahatları başlattığı

B) Ekonomik dengelerin Avrupa lehine değiştiği

C) Enflasyon hareketlerinin gözlemlendiği

D) Sömürgecilik hareketlerinden olumsuz etkilendiği

E) Keşiflerin Osmanlı para birimini etkilediği

3. Eren, tarih dersi için hazırlamış olduğu ödevinde Yeni Çağ Avrupası ile ilgili bir sunum yapmak istemiştir.

Buna göre Eren, sunumunda aşağıdaki bilgilerden hangisini <u>kullanamaz</u>?

A) Avrupa'daki devletler denizcilik alanında güçlenmiştir.

B) Avrupa'da din adına savaşlar yapılmıştır.

C) Doğa bilimleri Katolik Kilisesinin baskısından kurtulmuştur.

D) Deney ve gözleme dayalı pozitif düşünce güç kazanmıştır.

E) Akdeniz ticareti ve bu denize kıyısı olan ülkeler zenginleşmiştir.

4. Sömürgecilik Faaliyetleri sonuçları itibariyle tüm devletleri etkilemiş ancak özellikle Müslüman devletleri de etkileyerek insanların yoksullaşmalarına neden olmuştur.

Buna göre Sömürgecilik Faaliyetlerinin,

I. İpek ve Baharat ticaret yollarının önem kaybetmesi,

II. Hristiyanlığın dünya geneline yayılması,

III. Akdeniz ticaretinin gerilemesi

sonuçlarından hangilerinin bu duruma yol açtığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

5. Yeni Çağ'da bazı Avrupalı devletler gelirlerini teknolojik gelişmeler kullanarak tarım, ticaret ve sanayi alanlarında artırırken aynı dönemde Osmanlı Devleti, fetihlerle elde edilen topraklardan gelecek vergilerle gelirlerini artırmayı tercih etmiştir.

Bu durumun Yeni Çağ'da Avrupa devletlerine aşağıdakilerin hangisinde yarar sağladığı söylenebilir?

A) Feodalite rejimini kurmalarında

B) Monarşik yönetimlere son vermelerinde

C) Uluslararası piyasalarda daha etkin hale gelmelerinde

D) Aralarındaki mezhepsel ayrılıklara son vermelerinde

E) Osmanlı Devleti ile doğrudan ticaret yapmalarında

6. Sömürgecilik Faaliyetleri, İpek ve Baharat yollarından farklı ticari yol arayan İspanya ve Portekiz'in başlattığı, dünya hakkındaki o zamanlara kadar bilinen yanlış ve kısıtlı bilgileri temelinden sarsıp değiştirmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu sürecin meydana getirdiği sonuçlar arasında <u>yer almaz</u>?

A) Geniş sömürge imparatorluklarının kurulması

B) Merkezi krallıkların güç kaybetmesi

C) Dogmatik düşüncenin sorgulanmaya başlaması

D) Avrupa'da sermaye birikimin oluşması

E) Akdeniz ülkelerinin gelirlerinin azalması

1.A 2.A 3.E 4.C 5.C 6.B 7.E 8.E 9.B 10.B 11.C 12.C

7. Avrupa'da XV ve XVIII. yüzyıllarda hâkim olan merkantilizm, ülkelerin güç ve zenginliğinin sahip olduğu değerli madenlerle ölçülebileceği fikrine dayanan bir ekonomik sistemdir.

Avrupa'da meydana gelen bu ekonomik sistemin;

I. din adamlarının saygınlığının artmasına,

II. Avrupa'da sermaye birikiminin yaşanmasına,

III. devletler arası rekabetin oluşmasına

durumlarından hangilerine yol açtığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II

D) I ve III E) II ve III

8. Sömürgecilik Faaliyetleri ile başlayan ve Avrupa'da devletlerin zenginleşmesine neden olan sömürgecilik politikası, Osmanlı ekonomisini derinden etkilemiştir. Sömürgecilik faaliyetleri neticesinde Osmanlılar, Batı karşısında ekonomik üstünlüğü kaybetmeye başlamış ve 1574'te Osmanlı bütçesi ilk defa 6.5 milyon akçe açık vermiştir. Osmanlı Devleti'nin para birimi olan akçe, flori karşısında değer kaybetmeye başlamıştır.

Bu gelişmelerin Osmanlı Devleti'nde;

I. sikke tağşişi uygulamasına başvurulması,

II. Sokullu Mehmet Paşa Dönemi'nde kanal projelerinin gündeme getirilmesi,

III. bazı Avrupalı devletlere kapitülasyon hakkının verilmesi

durumlarından hangilerinin yaşanmasına yol açtığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

9. Osmanlı Devleti XV. ve XVI. yüzyıllarda İpek ve Baharat Yolları'nın denetimini ele geçirdiği hâlde, beklenen ekonomik kazanç sağlanamamıştır.

Bu durumun en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ticaret yollarına gereken önemin verilmemesi

B) Sömürgecilik Faaliyetleriyle alternatif yolların bulunması

C) Türklerin ticarette etkin olmaması

D) Siyasi istikrarın sağlanamaması

E) Yüksek vergi alınması

10. **Osmanlı Devleti, XVI. yüzyılda aşağıda verilen devletlerden hangisi ile yoğun olarak Hint Okyanusu'nda mücadele etmiştir?**

A) Ceneviz B) Portekiz C) İspanya

D) Venedik E) Fransa

11. Avrupa'da zenginlik ölçüsü olan toprak, Sömürgecilik Faaliyetleri ile birlikte yerini altın ve gümüşe bırakmıştır.

Buna göre;

I. madencilik,

II. ticaret,

III. hayvancılık,

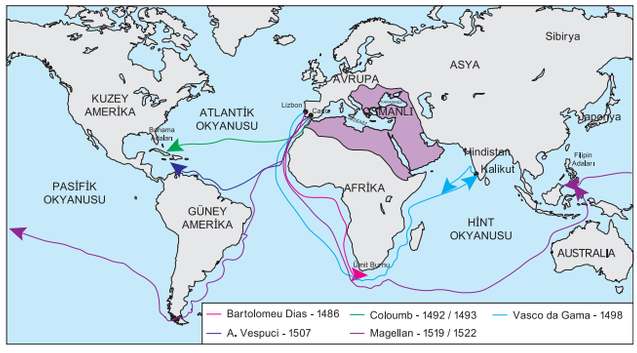
IV. tarım

ekonomik etkinliklerden hangisi Sömürgecilik Faaliyetlerinin ardından devletlerin zenginliğini artırmak için Avrupa'da ön plana çıktığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II

D) I, II ve III E) I, II, III ve IV

12.

Avrupalıların XV.yüzyıldan itibaren gerçekleştirdiği Sömürgecilik Faaliyetleri haritasından hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) Farklı kıtalara ulaşıldığı

B) Dünyanın dolaşıldığı

C) Hindistan'ın ilk kez keşfedildiği

D) Birden fazla okyanusun aşıldığı

E) Afrika'nın güneyine ulaşıldığı

XVII. YÜZYILDAKİ ISLAHATÇI PADİŞAHLAR ve DEVLET ADAMLARI

ISLAHATLARIN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Islahatlarda amaç **devlet otoritesini** güçlendirmektir.
- **Baskı** ve **şiddetle** yapılmaya çalışılmıştır.
- Islahatlar **şahıslara bağlı** kalmış, devlet politikası haline gelememiştir.
- Köklü ıslahatlar yapılamamış, **yüzeysel** kalmıştır.
- Islahatlarda **halkın bir beklentisi olmamıştır.**
- Topluma inilemediğinden ıslahatlar **kalıcı olamamıştır.**
- Islahatlar **Avrupa örnek alınarak yapılmamıştır.**
- Islahatların ağırlık noktası **askerî** ve **malî** alandır.
- İsyanları önlemeye yönelik olduğu için **askerî** niteliklidir.

ISLAHATLAR

SULTAN I. AHMET HAN (1603 - 1617)

- Kardeş katli yasasını kaldırdı. Hanedanın en yaşlı ve en olgun üyesinin tahta çıkmasını esas alan **ekber ve erşed** sistemini getirdi.

II. OSMAN (GENÇ OSMAN) 1618 - 1622

- XVII. yüzyılda ciddi anlamda **ıslahat düşüncesine sahip ilk Osmanlı padişahıdır.**
- Saray dışından evlenerek devşirme kökenli saray kadınlarının etkinliğini azaltmayı düşünmüştür.
- Osmanlı başkentini Anadolu'ya taşımayı düşünmüştür.
- Şeyhülislamın "fetva" dışındaki yetkilerini sınırlandırmıştır.
- Hotin Seferi dönüşünde **ilk kez Yeniçeri Ocağı'nı kaldırmayı** düşünmüş ancak bu düşüncesi nedeniyle Yeniçeriler tarafından öldürülmüştür.

SULTAN IV. MURAT HAN (BAĞDAT FATİHİ) 1623 - 1640

- IV.Murat, saray kadınlarının yönetimdeki etkinliğini kırmıştır.
- Tımar topraklarının liyakati kişilere dağıtımını sağlamıştır.
- Gece sokağa çıkmayı, içki ve tütün kullanmayı yasaklayarak, kahvehaneleri de kapattırmıştır.
- Devlet sorunlarını ve çözüm yollarını tespit etmek için ilk kez çeşitli raporlar hazırlatmıştır. Bu raporların en önemlisi **Koçi Bey Risalesi**'dir.

BİLGİ DENİZİ

*IV.Murat Dönemi'nde **Kâtip Çelebi, Lütfi Paşa, Gelibolulu Mustafa Âli, Veysi** ve **Hasan Kâfi el-Akhisari** de çeşitli raporlar hazırlamıştır.*

IV. MEHMET (AVCI MEHMET) 1648 - 1687

TARHUNCU AHMET PAŞA

- IV. Mehmet (Avcı) Dönemi sadrazamlarındandır.
- Saray masraflarını sınırlandırmış devlete borcu olanlardan borçları tahsil etmiştir.
- Osmanlı Devleti'nde **ilk kez modern bir denk bütçe** hazırlamıştır.

KÖPRÜLÜLER DÖNEMİ

- Köprülü sülalesi, Köprülü Mehmet Paşa'dan itibaren saraya **şartlar sunarak** sadrazamlığı kabul etmişlerdir.
- Duraklamanın içinde Yükselme Dönemi olarak kabul edilen Köprülüler Dönemi'nde; Köprülü Fazıl Ahmet (Girit Fatihi), Köprülü Fazıl Mustafa ve Amcazade Hüseyin paşalar da ıslahatlar yapmışlardır.
- Bu dönemde askerî ve mali alanda ıslahatlar yapılmıştır.
- Tımarlar ehil olan kişilere dağıtılmıştır.
- Yeniçeri Ocağı itaat altına alınmıştır.

Etkinlik-3

Aşağıdaki ifadelerden hareketle boş bırakılan bölüme ilgili devlet adamının adını yazınız.

IV. Murat | Koçi Bey | III. Murat | IV. Mehmet | I. Ahmet | Kâtip Çelebi

Sultan IV. Murat ve kardeşi Sultan İbrahim'e devletin gidişatı ile ilgili risaleler sundum. Devlet idaresinde gördüğüm yolsuzlukları rapor hâlinde padişaha sundum. Raporumda, rüşvet yoluyla liyakatsiz insanların önemli makamlara getirildiğini, Yeniçeri Ocağı'na gereğinden fazla asker alındığını, taşrada adaletsiz uygulamaların olduğunu, tımar sisteminin bozulmasının reaya üzerindeki etkilerini ayrıntılı bir şekilde anlatıp çözüm önerilerinde bulundum.

.....

Yönetimi tek başına elime aldıktan sonra önemli devlet adamlarına devletin kötü gidişatını önlemek amacıyla risaleler (rapor) hazırlattım. Bağdat Seferi'ne çıkarak Bağdat'ı İran'dan tekrar aldım ve "Bağdat Fatihi" ünvanıyla anıldım.

.....

Yedi yaşında padişah oldum. Saltanatımın ilk yılları, babaannem Kösem Sultan ve annem Turhan Sultan'ın etkisinde geçti. Tahta geçtiğimde devlet çok güç durumdaydı. Girit savaşları devam etmekteydi. Saltanatım boyunca Köprülü ailesi sayesinde önemli başarılar elde ettim. Ava merakımdan dolayı "avcı" lakabıyla anıldım.

.....

Avrupalılar beni Hacı Halife (Hacı Kalfa) diye tanırlar. XVII. yüzyılda devletin aksaklıklarına dair önemli teşhislerde bulundum. Bana göre devlet bir insana benzer. Nasıl ki insan hastalığında çeşitli ilaçlar kullanıyor, perhizler uyguluyorsa devlet yöneticilerinin de devletteki aksamaları fark edip reçeteler uygulaması lazımdır. Ancak bu şekilde devletin ömrü uzatılabilir.

.....

Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan itibaren şehzadeler devlet tecrübesi kazanmak amacıyla belirli sancaklara gönderilirdi. Ancak şehzadelerin bulundukları sancaklarda güçlenmelerini engellemek ve merkezî otoriteyi sağlamak amacıyla bu uygulamaya son vererek şehzadelerin sarayda eğitim almalarını kararlaştırdım. Osmanlı veraset sisteminde değişikliğe gittim. "Ekber ve erşed" sistemine geçerek en büyük ve akıllı olan şehzadenin tahta çıkmasını kararlaştırdım.

.....

Yeniçeri ocağının usûl ve kanunlarının bozulması ilk önce benim devrimde oldu. Oğlum III.Mehmet'in sünnet düğününde toplanan canbaz, hokkabaz gibi şahıslara ödül olarak ne istediklerini sorduğumda, hepsi Yeniçeri Ocağına alınmak istediklerini ifade ettiler. Ben de bunu kabul ederek ocağa alınmaları için emir verdim.

.....

1. Osmanlı sadrazamlarından Lütfi Paşa Osmanlı Devleti'nde tespit ettiği sorunları ve çözüm önerilerini "Âsafnâme" adlı risalesinde anlatmıştır. Ona göre devlet hazinesi çok önemlidir çünkü devlet, hazine ile ayakta durur. Devlet gelirlerinin, giderlerden fazla olması için gereken yapılmalıdır. Bunu sağlamak için de ücretli memur sayısı belli bir düzeyde tutulmalıdır. Emekliye ayrılanlara hazineden maaş bağlanmamalı, bu gider başka kaynaklarla karşılanmalıdır. Tıpkı, Sultan Süleyman Han zamanında olduğu gibi devletin gelir ve gider dengesi sağlanmalıdır.

Bu bilgilere göre;

I. devletin Kanunî Dönemi'ndeki kadar güçlü olmadığı,

II. Osmanlı maliyesinde açık meydana geldiği,

III. merkez hazinesinin yükünün arttığı

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II

D) II ve III E) I, II ve III

2. IV. Murat ve I. İbrahim zamanında yaşamış XVII. yüzyılın önemli devlet adamlarından biri olan Koçi Beyi sıkıntıların önüne geçilebilmesi için yöneticilerin, olayların iç yüzünü öğrenmesi gerektiğini belirtmiştir..

Osmanlı Devleti'nde meydana gelen XVII. yüzyıl ıslahatlarının aşağıdaki özelliklerinden hangisi Koçi Bey'in bu ifadesini doğrulamaktadır?

A) Genellikle askeri alanla sınırlı kalmıştır.

B) Kanuni devrindeki ideal düzene geri dönmektir.

C) Avrupa'daki gelişmeler dikkate alınmamıştır

D) Sorunların temeline inilmemiştir.

E) Halkın bir beklentisi olmamıştır.

3. Osmanlı Devleti'nde küçük yaşta tahta çıkan IV. Mehmet'in yönetimi tam olarak sağlayamaması ve iktidarın uzun süre saray ağaları ve hanım sultanların elinde kalmasını fırsat bilen yeniçeriler isyan etmiştir. IV. Mehmet'ten saray ağalarını idam etmesini isteyen asilerin, bu istekleri kabul edilmiştir. İdam edilenlerin cesetleri Sultan Ahmet Meydanı'ndaki çınar ağacına asıldığı için bu olaya Vaka-i Vakvakiye (Çınar Vakası) denilmiştir.

Bu bilgiden hareketle aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Devlet işlerine bazı kesimlerin müdahale ettiği

B) Padişahların tecrübesiz olarak tahta geçtiği

C) Devlet otoritesinin sarsıldığı

D) İç huzursuzlukların görüldüğü

E) Osmanlı Devleti'nin denge politikası yürüttüğü

4. XVII. yüzyıl Osmanlı Devleti'nin durumunun işlendiği bir derste aşağıdaki konuşma geçmiştir.

Öğrenci:

– Öğretmenim, Osmanlı Devleti'nde Yeniçeri isyanları neden çıkmıştır?

Öğretmen ise;

– Çünkü isyanların çıkmasında etkili olan nedenler arasında …

Bu konuşmada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi <u>getirilemez</u>?

A) Ayarı düşük akçe ile maaş ödenmesi

B) Kapıkulu ocaklarına gereğinden fazla asker alınması

C) Yeniçerilere askerlik dışında işler yapmalarına izin verilmesi

D) Dirlik dağıtımında usulsüzlüğün görülmesi

E) Çıkar çevrelerinin Yeniçeri Ocağını kullanması

4K

5. **Osmanlı Devleti'nde meydana gelen;**

I. Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmak istenmesi,

II. Celalî ayaklanmalarının bastırılması,

III. Ekber ve erşed sistemine geçilmesi

gelişmelerinden hangilerinin devlet yönetiminde ıslahat yapma bilincinin oluştuğunun göstergesidir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

6. Osmanlı Devleti'nde üst düzey devlet memurlarına verilen has ve arpalık topraklarının vergilerini toplama yetkisi XVII. yüzyıldan itibaren devletin resmî görevlilerine değil, o bölgenin sözü gecen kişilerine verilmeye başlanmıştır.

Bu durumun aşağıdakilerden hangisinin ortaya çıkmasına yol açtığı söylenebilir?

A) Fetih hareketlerinin hızlanmasının

B) Feodal güçlerin ortaya çıkmasının

C) Halkın devlete güveninin artmasının

D) Orduda disiplinin sağlanmasının

E) Devlet otoritesinin güçlenmesinin

1.E 2.D 3.E 4.D 5.C 6.B 7.E 8.C 9.B 10.E 11.D 12.C

7. Osmanlı Devleti'nde XVII. yüzyılda bazı yöneticiler yetkilerini kötüye kullanarak yüksek gelir elde etmek için kanunlara aykırı bir şekilde halktan vergi toplamışlardır.

Bu durumun aşağıdakilerden hangisinin üzerinde etkili olduğu savunulamaz?

A) Sosyal huzursuzlukların artmasının

B) Merkezi otoritenin sarsılmasının

C) İdari alanda bozulmaların başlamasının

D) Halkın idarecilere karşı güveninin sarsılmasının

E) İltizam sisteminin yaygınlaşmasının

8. **Osmanlı Devleti'nde;**

I. Avusturya ve İran ile yapılan savaşların uzun sürmesi,

II. Celalî Ayaklanmalarını çıkaran asi şeflerine rütbe verilmesi,

III. Veraset sisteminde değişiklik yapılması

gelişmelerinden hangilerinin halkın devlete olan güveninin sarsılmasına yol açtığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II

D) I ve III E) I, II ve III

9. Tarih öğretmeni Ahmet Bey öğrencilerine XVI ve XVII. yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nin bazı iç isyanlarla uğraşmak zorunda kaldığını ve bu isyanların nedenlerinin neler olabileceğini sormuştur.

Söz alan bazı öğrenciler şu cevapları vermiştir:

Hakan: Merkezî otoritenin bozulması,

Ali: Tımar sisteminin bozulması,

Pınar: İran savaşlarının uzun sürmesi,

Esra: Azınlıkların milliyetçilik fikrinden etkilenmesi

Ayten: Vergilerin ağırlaşması

Buna göre öğrencilerden hangisinin verdiği cevap yanlıştır?

A) Ayten B) Esra C) Hakan

D) Pınar E) Ali

10. Osmanlı yöneticileri XVII. yüzyılda taşrada meydana gelen Celali Ayaklanmalarını başlatan asi liderlerin birçoğunu ortadan kaldırmış bir kısmına da devlet içerisinde rütbeler vererek isyanlarını önleme yoluna gitmiştir.

Bu tutumun aşağıdakilerden hangisine yol açtığı savunulamaz?

A) Devlet otoritesinin sarsılmasına

B) Benzer isyanların çıkmasına

C) Köylünün toprağını bırakmasına

D) Hazine giderlerinin artmasına

E) Ülke rejiminin değişmesine

11. Celali Ayaklanmaları'nın sonucunda

I. Anadolu topraklarının zarar görmesi,

II. halktan birçok kişinin hayatını kaybetmesi,

III. köyden şehirlere göç yaşanması

gibi gelişmeler yaşanmıştır.

Bu gelişmelerin, Osmanlı Devleti'nde aşağıdakilerden hangisine yol açtığı söylenemez?

A) Tarım ürünlerinde fiyat artışlarının yaşanması

B) Şehirlerde altyapı sorununun ortaya çıkması

C) Kentlerde işsizliğin ortaya çıkması

D) Vergi gelirlerinin artması

E) Huzur ve asayişin bozulması

12. **Tarih dersinde 1621 Hotin Seferi sonrasında Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılma girişimlerini anlatan bir öğretmenin aşağıdaki dönemlerden hangisini işlediği söylenebilir?**

A) IV. Mehmet B) IV. Murat C) II. Osman

D) III. Ahmet E) II. Mehmet

Etkinlik-1

Aşağıdaki ifadelerden hareketle boş bırakılan bölüme ilgili bilim insanının adını yazınız.

Piri Reis	Mimar Sinan	Akşemseddin	Sabuncuoğlu Şerafeddin	Lagari Hasan Çelebi	Ali Kuşçu

Fatih Sultan Mehmet Dönemi'nin önemli hekim ve bilim insanıyım. Tam bir doktor olarak yetişip, bulaşıcı hastalıklar üzerinde yıllarca çalıştım. mikropların varlığından bahsettim ve ilk kanser araştırmacısıyım.

Timur Devleti Dönemi'nde Semerkant'ta yetiştim. Türk astronom ve matematikçisiyim. Astronomi konusunda yazmış olduğum eserim Fihrist-i Uluğ Bey Zici ile Semerkant'ta Uluğ Bey Rasathanesi'nin açılmasına vesile oldum. Fatih Sultan Mehmet, beni İstanbul'a bizzat davet etti ve İstanbul'da astronomi çalışmaları yapmamı istedi.

1538 yılında mimarbaşı oldum. Aslen bir köprü ustasıyım Osmanlı Devleti'nde birçok cami, medrese, türbe ve çeşme de yaptım. Avrupa'da sorun teşkil eden merkezî kubbeli yapı sorununu çözüp, yabancı mimarların ifadesiyle kubbeyi havaya astım. Yapmış olduğum camilerde ışık ve ses düzenini de son derece mükemmel bir şekilde ayarladım.

İlk Dünya haritalarından birini 1511 yılında çizdim, bu haritada kıyıları ve adaları gösterip bilinmeyen bölgelerin tanınmasını sağladım. Kitaba eklediğim Dünya haritasını 1528'de Kanuni Sultan Süleyman'a sundum. Hint Deniz Seferlerine katıldım.

Tıpta deneye önem verdim. Deney kitabımda yılan zehrine karşı önce horozlarda, sonra da kendi üzerimde denediğim ilacın sonuçlarına yer verdim. "Cerrahnâme" adlı resimli kitabımda çeşitli ameliyatlara yer verdim.

1633 yılında Sultan IV. Murat'ın kızı Kaya Sultan'ın doğum gününde yapmış olduğum roketle yerden 300 metre yukarıya kadar uçtum ve kendi yaptığım kanatlarla Sinan Paşa Kasrı önündeki denize iniş yaptım.

Bir tarih çalıştayında öğrenciler, **"İstanbul'un Fethi'nde Teknoloji, Strateji ve Siyasî Koşulların Rolü"** başlıklı oturumda farklı görüşler ileri sürmüştür.

1 - 2. soruları yukarıdaki bilgilere göre cevaplayınız.

1. Bir tarih çalıştayında öğrenciler, "İstanbul'un Fethi'nde Teknoloji, Strateji ve Siyasi Koşulların Rolü" başlıklı oturumda farklı görüşler ileri sürmüştür.

Bu değerlendirmelere göre aşağıdaki yargılardan hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) İstanbul'un Fethi'nde Osmanlılar askerî gücün yanında stratejik hamlelerden de yararlanmıştır.

B) Teknolojik gelişmeler, kuşatmanın başarıya ulaşmasında etkili olmuştur.

C) Avrupa devletleri, Doğu Roma'ya hiçbir konuda destek vermemiştir.

D) Osmanlılar, kuşatma sırasında ortaya çıkan engellere karşı alternatif yöntemler geliştirmiştir.

E) Fetih sürecinde uluslararası siyasi gelişmeler de etkili olmuştur.

2. **İstanbul'un fethi sürecinde;**

- Rumeli Hisarı'nın yapılması,
- Şahi toplarının kullanılması,
- Gemilerin karadan yürütülmesi

gelişmeleri birlikte değerlendirildiğinde aşağıdakilerden hangisine ulaşılır?

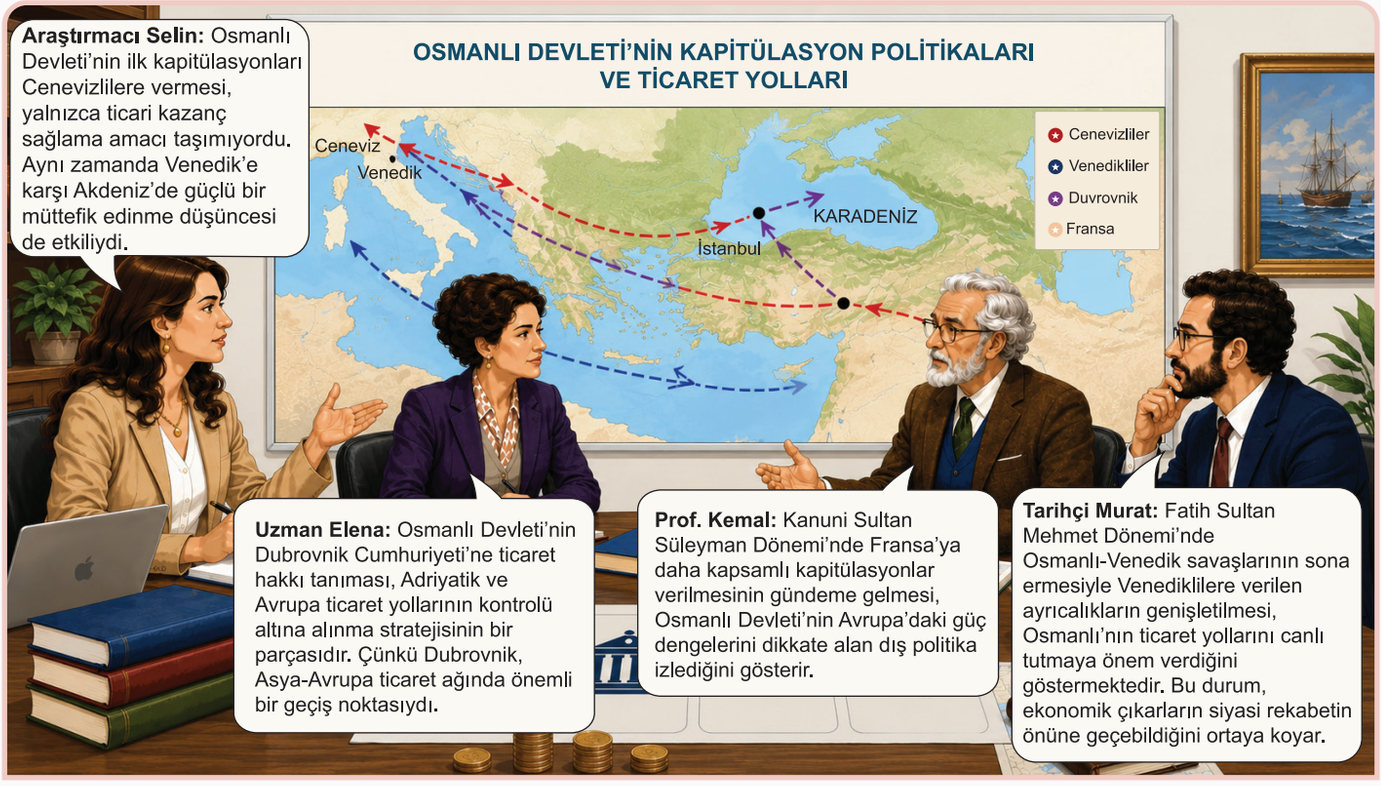
A) Fetihte teknik ve stratejik üstünlük birlikte kullanılmıştır.

B) Osmanlılar savunma savaşı yürütmüştür.

C) Fetihte yalnızca askerî güç belirleyici olmuştur.

D) Doğu Roma'nın Avrupa'dan destek aldığı kesinleşmiştir.

E) Denizcilik faaliyetleri tamamen etkisiz kalmıştır.

1 - 2. soruları yukarıdaki bilgilere göre cevaplayınız.

1. Bir tarih çalıştayında araştırmacılar, Osmanlı Devleti'nin kapitülasyon politikalarını yalnızca ekonomik değil; diplomatik, askerî ve stratejik yönleriyle de değerlendirmiştir. Çalıştayda yukarıdaki görüşler dile getirilmiştir:

Bu değerlendirmelere göre aşağıdaki yargılardan hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) Osmanlı Devleti, kapitülasyonları uluslararası ticaret yollarını kontrol etmek amacıyla kullanmıştır.

B) Osmanlı Devleti, kapitülasyon politikalarında yalnızca ekonomik kazanç elde etmeyi hedeflemiştir.

C) Kapitülasyonlar, Osmanlı Devleti'nin Avrupa siyasetindeki diplomatik ilişkilerini güçlendiren araçlardan biri olmuştur.

D) Osmanlı Devleti, ticari imtiyazlar aracılığıyla bazı devletlerle stratejik iş birlikleri kurmuştur.

E) Osmanlı Devleti'nin kapitülasyon politikaları, askerî ve siyasî gelişmelerden etkilenmiştir.

2. **Osmanlı Devleti'nin kapitülasyon politikasıyla;**

- Akdeniz ticaretini canlandırma,
- Avrupa siyasetinde denge oluşturma,
- Güçlü devletlerle diplomatik yakınlık kurma

amaçlarını birlikte gözetmesi aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

A) Yalnızca ekonomik çıkarların önemsendiğinin

B) Deniz ticaretinin tamamen yabancılara bırakıldığının

C) Kapitülasyonların çok yönlü devlet politikası olduğunun

D) Osmanlı donanmasının etkisiz kaldığının

E) Avrupa devletlerinin Osmanlı'ya üstünlük sağladığının

3. Bir tarih araştırma grubunda öğrenciler, XVI ve XVII. yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nde ortaya çıkan iç karışıklıkların yalnızca "yönetim zafiyeti" ile açıklanamayacağını savunarak ekonomik, askerî ve sosyal gelişmeleri birlikte değerlendirmiştir. Grup üyeleri hazırladıkları raporda şu bilgilere yer vermiştir:

- Avrupa'ya akan Amerika kökenli altın ve gümüş, Osmanlı piyasasında fiyat artışlarına neden olmuş; akçenin içindeki gümüş oranı zamanla azaltılmıştır.
- Osmanlı Devleti'nin fetih gelirlerinin azalması ve uzun süren savaşların maliyeti, merkezî otoriteyi ekonomik açıdan zorlamıştır.
- Tımar sisteminin bozulmasıyla birlikte taşrada güvenlik sorunları artmış, işsiz kalan askerî gruplar Celâli isyanlarına katılmıştır.
- Medrese öğrencileri olan suhtelerin ekonomik ve sosyal nedenlerle çıkardıkları ayaklanmalar, eğitim düzenindeki bozulmanın da toplumsal huzursuzluk oluşturduğunu göstermiştir.
- İstanbul isyanlarında özellikle Kapıkulu askerlerinin ulufe ve cülus bahşişi gibi ekonomik taleplerinin etkili olduğu görülmüştür.

Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) Osmanlı Devleti'nde yaşanan isyanların ortaya çıkışında ekonomik sorunlar belirleyici unsurlardan biri olmuştur.

B) Osmanlı Devleti'nde meydana gelen iç karışıklıklar yalnızca taşra ile sınırlı kalmamış, merkez yönetimini de etkilemiştir.

C) Osmanlı Devleti'nde görülen ayaklanmaların nedenleri arasında askerî, ekonomik ve sosyal unsurlar birlikte yer almıştır.

D) Osmanlı Devleti'nde para değerinin korunması amacıyla akçedeki gümüş oranı sürekli artırılmıştır.

E) Fetihlerin yavaşlaması ve savaş giderlerinin artması, Osmanlı malî yapısının bozulmasına zemin hazırlamıştır.

4.

Bu rapora göre Osmanlı Devleti ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Avrupa devletlerinin askerî teşkilatlanmayı Osmanlı'dan öğrendiğine

B) Osmanlı Devleti'nin askerî gücünün yalnızca nüfus fazlalığına dayandığına

C) Osmanlı'nın askerî başarılarında kurumsal organizasyonun etkili olduğuna

D) Osmanlı donanmasının tamamen özel girişimciler tarafından oluşturulduğuna

E) Ateşli silahların Osmanlı ordusunda kullanılmadığına

10. SINIF 3.ÜNİTE - CİHAN DEVLETİ OSMANLI (1453-1683) - YAZILI SENARYOSU - 1

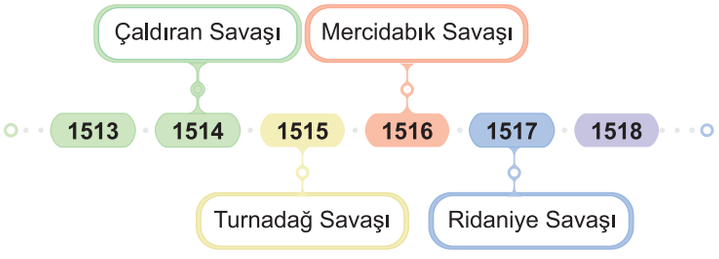
Adı Soyadı: Sınıfı: Numarası: Puan:

1.

İstanbul Panoromik Müzesinden alınan bu temsili görselden hareketle İstanbul'un fethedilmesinde kullanılan savaş aletlerinin neler olduğunu yazıp savaştaki etkilerini açıklayınız.

2. Aşağıdaki tarih şeridinde verilen savaşları hangi devletle yapıldığını ilişkilendiriniz.

Dulkadiroğulları .....

Safevi Devleti .....

Memlûk Devleti .....

3. 1538 Preveze Deniz Zaferi'nin önemini açıklayınız.

4. Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde, Baharat ve Hac yollarını tehdit eden Portekizlilere karşı Hint Denizi'ne 1538, 1551, 1552 ve 1553 yıllarında dört ayrı sefer düzenlendi. Ancak bu seferlerde istenilen başarı elde edilemedi.

Osmanlı Devleti'nin Hint Seferlerinden istediği sonucu alamamasında hangi durumlar etkili olmuştur? Açıklayınız.

5.

Dersine yandaki görseli getiren öğretmen öğrencilerine bu görselde Osmanlı Devleti'ndeki hangi sanat dallarının uygulandığını sormuştur.

Buna göre öğrenciler hangi sanat dallarının isimlerini söylemelidir? Yazınız.